

Punkt 2: Rådsmøde den 26. marts 2014

26-03 2014

12/06552

CHJ/KHJ

**CAD OPFORDER MEDLEMSVÆRKSTEDER
TIL AT BOYKOTTE AUTOBUTLERS
UDBUDSPORTAL, WWW.AUTOBUTLER.DK**

**KONKURRENCE- OG
FORBRUGERSTYRELSEN**
Erhvervs- og Vækstministeriet

Indholdsfortegnelse

1.	RESUMÉ.....	2
2.	AFGØRELSE.....	4
3.	SAGSFREMSTILLING.....	5
3.1	INDLEDNING.....	5
3.2	VIRKSOMHEDERNE.....	6
3.3	MARKEDSBESKRIVELSE.....	8
3.3.1	Autobranschen – bilreparationer og service.....	8
3.3.2	Udbudsportaler for bilreparationer og serviceeftersyn.....	11
3.4	DEN OMHANDLEDE ADFÆRD.....	12
3.5	CAD'S GENERELLE BEMÆRKNINGER.....	14
3.6	HØRINGSSVAR.....	15
4.	VURDERING.....	19
4.1	MARKEDSAFGRÆNSNING.....	19
4.1.1	De relevante produktmarkeder.....	19
4.1.1.1	Markedet for reparation og vedligeholdelse af motorkøretøjer og for salg af reservedele.....	20
4.1.1.2	Markedet for udbudsportaler, der formidler salg af bilreparationer og service.....	21
4.1.2	Det relevante geografiske marked.....	22
4.1.3	Konklusion om afgrænsning af de relevante markeder.....	23
4.2	SAMHANDELSPÅVIRKNING.....	24
4.3	KONKURRENCELOVENS § 6.....	25
4.3.1	Virksomhedsbegrebet.....	26
4.3.2	Aftale, vedtagelse eller samordnet praksis.....	27
4.3.3	Til formål eller følge at begrænse konkurrencen.....	31
4.3.3.1	Hvornår har en aftale til formål at begrænse konkurrencen?.....	31
4.3.3.2	CAD's opfordringer til at boykotte Autobutlers udbudsportal – konkretiserede opfordringer og tilbud om advokathjælp.....	39
4.3.3.3	CAD's bemærkninger vedrørende formåls-overtrædelse.....	42
4.3.4	Mærkbar konkurrencebegrænsning.....	46
4.3.5	Konklusion vedrørende konkurrencelovens § 6.....	49
4.4	ER VEDTAGELSEN OMFATTET AF EN FRITAGELSE?.....	49
4.4.1	Gruppefritagelse.....	49
4.4.2	Mulig individuel fritagelse efter konkurrencelovens § 8, stk. 1.....	50
4.5	KONKLUSION.....	51
5.	AFGØRELSE.....	52

1. Resumé

1. Denne sag vedrører brancheorganisationen for autoværksteder, Centralforeningen af Autoreparatører i Danmark ("CAD")'s, opfordringer til sammenslutningens medlemmer om at boykotte Autobutler ApS ("Autobutler")s udbudsportal, www.autobutler.dk, for at reducere den priskonkurrence og gennemsigtighed, som Autobutlers udbudsportal tilfører branchen.
2. Autobutlers udbudsportal fungerer som et bindeled mellem forbrugerne (bilejerne) på den ene side og udbydere (værkstederne) på den anden side ved at formidle kontakten mellem de to grupper. Via portalen formidler Autobutler, mod en kommission fra værkstedet på 5 % af værkstedsregningen til bilejerne, salg af bilreparationer og serviceeftersyn mellem værkstederne og bilejerne ("Autobutlers formidlingsydelse").
3. Konceptet bag Autobutlers udbudsportal er bygget op omkring antallet af brugere i de to grupper. Et højt antal tilmeldte værksteder gør portalen mere interessant for bilejerne, som herved nemt og hurtigt kan indhente og sammenligne tilbud fra mange forskellige værksteder, samtidig med at et højt antal aktive bilejere giver værkstederne en alternativ markedsførings- og afsætningskanal, hvor de kan byde på de opgaver, bilejerne lægger op på portalen. Autobutlers udbudsportal er derfor både afhængig af, at værkstederne tilmelder sig portalen, og at bilejerne udbyder deres reparations- og serviceopgaver via portalen.
4. Af Autobutlers hjemmeside, www.autobutler.dk, fremgår det, at bilejere kan spare 20-40 % på værkstedsregningen ved at bruge Autobutlers udbudsportal, som i dag er en e-mærket netbutik.
5. CAD har brugt opfordringerne til medlemmerne om at boykotte Autobutlers udbudsportal, www.autobutler.dk, som et middel til at reducere den priskonkurrence, som Autobutlers udbudsportal tilfører markedet for reparation og vedligeholdelse af motorkøretøjer.
6. CAD's opfordringer til medlemmerne om at boykotte Autobutlers udbudsportal har således haft til formål at bevare status quo på markedet for reparation og vedligeholdelse af motorkøretøjer, dvs. et marked uden det prispres, som Autobutlers udbudsportal tilfører.
7. Det er Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens vurdering, at CAD, ved at have opfordret sine medlemmer til at boykotte Autobutlers udbudsportal, har overtrådt forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler i konkurrencelovens § 6.
8. Sagen udspringer af en klage, indgivet af Autobutler i foråret 2012.
9. Autobutler klagede over en artikel, som var blevet bragt i Motor-magasinet, der er autobranchens uafhængige fagblad, den 16. april 2012. I artiklen skulle CAD's administrerende direktør angiveligt have opfordret sammenslutningens medlemmer til at boykotte Autobutlers udbudsportal. På den baggrund indhentede styrelsen oplysninger i sagen.
10. De indhentede oplysninger viser, at:
 - CAD's administrerende direktør, i sin artikel i Motor-magasinet den 16. april 2012, konkret har opfordret CAD's medlemmer til at boykotte Autobutlers udbudsportal,

- CAD's ledende organer i forlængelse heraf, på et hovedbestyrelsesmøde den 24. maj 2012, specifikt har drøftet Autobutler i forbindelse med bestyrelsens mere generelle drøftelser om at fortsætte foreningens hidtidige strategi om at opfordre medlemmerne til at fravælge udbudsportaler, og at mødereferatet herfra efterfølgende er blevet sendt ud til lokalforeningernes medlemmer, og
 - opfordringen til medlemmerne om at boykotte Autobutlers udbudsportal er gentaget i CAD's beretning for 2012, der blev udsendt ultimo september 2012, hvor CAD samtidig, og som noget nyt, tilbyder medlemmerne hjælp til at komme ud af diverse aftaler med Autobutler eller lignende hjemmesider ved at henvise medlemmerne til at kontakte CAD's advokat.
11. Det er styrelsens vurdering, at CAD herved har overtrådt konkurrencelovens § 6, stk. 1, jf. stk. 2, nr. 2, jf. stk. 3.

2. Afgørelse

12. Det meddeles Centralforeningen af Autoreparatører i Danmark ("CAD"), at CAD har overtrådt forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler i konkurrencelovens § 6, stk. 1, jf. stk. 2, nr. 2, jf. stk. 3 ved:
 - at have vedtaget en fælles, koordineret strategi om at opfordre medlemmerne til at fravælge Autobutlers udbudsportal, www.autobutler.dk.
13. I medfør af konkurrencelovens § 6, stk. 4, jf. § 16, stk. 1 påbyder Konkurrencerådet CAD:
 - straks at bringe overtrædelsen, som beskrevet i punkt 12, til ophør, såfremt dette ikke allerede er sket,
 - fremover at afstå fra aftaler, vedtagelser eller samordnet praksis, der har samme eller tilsvarende formål eller følge, som beskrevet i punkt 12,
 - at informere CAD's medlemmer om rådets afgørelse, og
 - senest 14 hverdage fra rådets afgørelse at indsende dokumentation til rådet for, at CAD's medlemmer er blevet informeret om rådets afgørelse.

3. Sagsfremstilling

3.1 INDLEDNING

14. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen modtog den 18. april 2012 en henvendelse fra Autobutler, som er en nystartet dansk virksomhed (2010), der står bag hjemmesiden www.autobutler.dk. Autobutlers hjemmeside fungerer som en udbudsportal, hvorfra bilejere gratis og uforpligtende kan indhente og sammenligne tilbud på bilreparationer og serviceeftersyn, og hvor værksteder kan byde på de opgaver, bilejerne lægger op på portalen. Autobutler formidler således en udbudsportal, der tilfører gennemsigtighed og yderligere priskonkurrence i branchen ved at tillade bilejerne at vælge det billigste værksted, samtidig med at værkstederne får en alternativ markedsførings- og afsætningskanal med adgang til nye, potentielle kunder.
15. Autobutler klagede over en artikel, som var blevet bragt i Motor-magasinet, der er autobranschens uafhængige fagblad, den 16. april 2012. Motor-magasinet bliver læst af både de autoriserede og de uafhængige værksteder i autobranschen og er således ikke begrænset til læsere blandt CAD's 1.750 medlemmer. Ifølge Motor-magasinet's profil på LinkedIn udkommer magasinet i et oplag på 6.500 eksemplarer, 44 gange om året og er Danmarks eneste fagblad til autobranschen. Målgruppen er både aktører i autobranschen og aktører med tilknytning til branchen. I artiklen opfordrer CAD's administrerende direktør foreningens medlemmer til at fravælge Autobutlers udbudsportal. CAD har efterfølgende lagt artiklen op på foreningens hjemmeside www.cad.dk.
16. Det fremgår indledningsvist af artiklen fra CAD's direktør, at denne er skrevet som svar på en artikel om Autobutler, der blev bragt i Motor-magasinet godt to uger tidligere, den 30. marts 2012. Af artiklen om Autobutler fremgår det, at:

"Siden portalens lancering i august 2010 har autobutler.dk forsøgt at få branchens foreninger og kontrolinstanser til at støtte op omkring den gennemsigtighed, som autobutler.dk formidler."
17. Hertil udtaler Autobutlers direktør, Christian Legêne, at:

"Trods sammenfaldende målsætninger om højere kvalitet i autobranschen og fokus på de seriøse værksteder, møder vi fortsat modstand fra flere af branchens aktører, som ellers selv følger samme dagsorden, og det undrer os."

"Vores klare mål er at give danske bilejere det bedste redskab, når bilen skal på værksted. Autobutler.dks gennemsigtighed for værkstedsarbejde skaber naturligvis også større konkurrence værkstederne imellem. Men en udbredt misforståelse er, at dette alene sker med afsæt i pris og uden hensyntagen til eksempelvis reservedele, kvalitet, garantiforhold, ratings med mere."

3.2 VIRKSOMHEDERNE

18. Virksomhederne er:
 - Autobutler ApS – klager
 - Centralforeningen af Autoreparatører i Danmark – indklagede
19. **Autobutler ApS** er en nystartet dansk virksomhed (2010), som har registreret domænenavnet autobutler.dk. Den 9. august 2010 lancerede Autobutler som noget nyt i bilbranchen en udbudsportal, der formidler salg af bilreparationer og serviceeftersyn på hjemmesiden www.autobutler.dk.
20. Autobutlers hjemmeside er i dag en e-mærket netbutik og fungerer som en online udbudsportal, hvorfra bilejere gratis og uforpligtende kan indhente og sammenligne tilbud på bilreparationer og serviceeftersyn, og hvor værksteder kan byde ind på de opgaver, som bilejerne lægger op på portalen. Autobutler formidler således kontakten mellem bilejerne og værkstederne.
21. Rent praktisk fungerer Autobutlers udbudsportal ved, at bilejeren inde på www.autobutler.dk beskriver det arbejde, der ønskes udført. Herefter vil bilejeren - inden for et kort tidsrum – modtage tilbud fra de autoværksteder, som er tilmeldt Autobutlers udbudsportal, og som kan og vil byde på opgaven.
22. Det er bilejeren selv, der definerer de kriterier, som afgør, hvor mange værksteder, der kan byde på opgaven og dermed også antallet af tilbud, bilejeren vil modtage. Antallet af værksteder, som kan byde på en given opgave, afhænger således af den afstand, bilejeren er villig til at køre, hvornår arbejdet skal udføres, hvilken type opgave, det drejer sig om, og hvor hurtigt arbejdet skal laves.
23. Når bilejeren har modtaget tilbuddene, kan bilejeren sammenligne disse ud fra parametre som pris, reservedelens kvalitet, garantiforhold på henholdsvis reservedele og arbejde, afstand til værkstedet samt ratings og brugeranmeldelser fra andre bilejere, som tidligere har brugt de værksteder, som nu byder ind på opgaven via www.autobutler.dk.
24. Autobutlers forretningsmodel går således ud på at gøre værkstedsvalget mere overskueligt for forbrugerne, og at tilbyde disse en bedre pris på værkstedsregningen ved at lade flere værksteder byde på opgaven. Samtidig har det været hensigten at give de tilmeldte værksteder en genvej til potentielle, nye kunder.
25. De værksteder, der ønsker at kunne byde på de opgaver, der bliver lagt op på Autobutlers udbudsportal skal betale 4.999 kr. ekskl. moms for et årsabonnement. Opgaver som et værksted herefter vinder via www.autobutler.dk afregnes med en kommission fra værkstedet på 5 % af værkstedsregningen til Autobutler.
26. Antallet af abonnenter (tilmeldte værksteder) på Autobutlers danske udbudsportal har siden lanceringen i 2010 været stigende fra 242 abonnenter i 2010, 571 abonnenter i 2011 til 1.179

abonnenter i 2012.¹ Autobutlers omsætning har ligeledes været stigende fra 200.000 kr. i 2010, 1,9 mio. kr. i 2011 og 5,9 mio. kr. i 2012.²

27. Den indklagede i sagen er **Centralforeningen af Autoreparatører i Danmark**. CAD er brancheorganisation for autoværksteder i Danmark og er med sine 1.750 værkstedsmedlemmer branchens største interesseorganisation. CAD har især de uafhængige autoværksteder som medlemmer.
28. CAD's vedtægtsbestemte formål er at samle branchens mestre og firmaer til at samarbejde om fælles faglige interesser. CAD repræsenterer desuden medlemmerne over for politikere og offentlige myndigheder, samt andre beslægtede organisationer i relation til spørgsmål af betydning for branchen. Det er endvidere foreningens formål i videst muligt omfang at holde medlemmerne underrettet om love, bestemmelser og bekendtgørelser, der har betydning for autoreparatørfaget.
29. CAD's 1.750 medlemmer er opdelt i 33 lokalforeninger, som er fordelt i hele Danmark. Hver lokalforening afholder årligt en generalforsamling og vælger her medlemmer til lokalforeningsbestyrelsen. Hvert år samles alle lokalforeningerne for at afholde CAD's repræsentantskabsmøde. På dette møde stemmer lokalforeningerne på de opstillede kandidater til hovedbestyrelsen.
30. Hovedbestyrelsen i CAD består af 9 medlemmer, som dels har til opgave at fastlægge retningslinjerne for den politiske holdning i CAD, og dels at fastlægge retningslinjerne for den daglige ledelse af CAD's sekretariat, som varetages af foreningens administrerende direktør, Erik S. Rasmussen.
31. CAD tegnes af hovedbestyrelsens formand, Henrik Pedersen, eller af foreningens daglige leder, Erik S. Rasmussen, jf. § 8 i CAD's vedtægter.

¹ Tallene er ultimo hvert år og omfatter både aktive og ikke aktive værksteder, jf. oplysninger fra Autobutler.

² Tallene er oplyst af Autobutler.

Figur 1: CAD's organisationsstruktur³

3.3 MARKEDSBESKRIVELSE

3.3.1 Autbranchen – bilreparationer og service

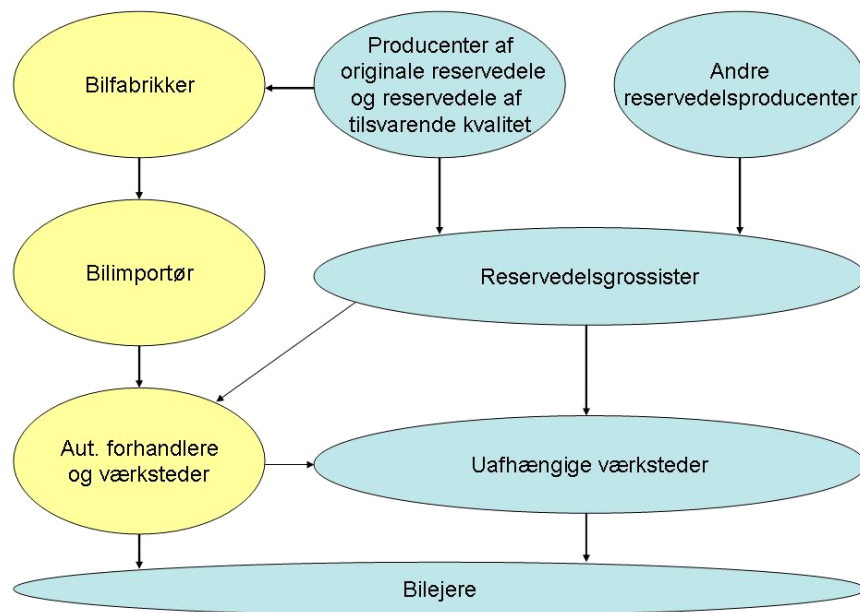
32. I Konkurrencestyrelsens (i dag Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen) årlige status over konkurrencesituationen i Danmark for 2009 ("Konkurrenceredegørelsen 2009") har styrelsen blandt andet analyseret konkurrencen på markedet for reparation og vedligeholdelse af motorkøretøjer.
33. Det fremgår heraf, at der i Danmark er 2,1 mio. personbiler, som løbende skal repareres og vedligeholdes. Reparationerne udføres af de i alt ca. 6.000 værksteder, som i Danmark er

³ I punkt 27 og 29 er det angivet, at CAD har 1.750 medlemmer, hvilket ikke stemmer overens med oplysningerne i figur 1 om 1.665 medlemmer. Begge oplysninger om antallet af CAD's medlemmer stammer imidlertid fra CAD's hjemmeside.

beskæftiget med reparation og vedligeholdelse af biler. Det indenlandske salg for autoværksteder var på ca. 12 mia. kr. i 2011.

34. Strukturen i branchen fremgår af figur 2 nedenfor.

Figur 2: Oversigt over distribution af biler og reservedele

Kilde: Tabellen er fra Konkurrenceregørelsen 2009, side 104.

35. Værkstederne kan overordnet inddeles i tre grupper (se tabel 1 nedenfor). Den første gruppe er de autoriserede værksteder, som er karakteriseret ved at være autoriserede (godkendt) af en eller flere importører til at udføre reparationer på deres bilmærker. Den anden gruppe er værksteder i frivillige kæder, som er uafhængige af bilimportører og fabrikater og derfor betegnes som uafhængige værksteder. Den sidste gruppe er værksteder, der ikke er medlemmer af en kæde, og som er uafhængige af bilimportører og fabrikater. Disse værksteder betegnes derfor også som uafhængige værksteder.
36. De uafhængige værksteder skønnes i Konkurrenceregørelsen 2009 at udgøre ca. 80 pct. af alle bilværksteder i Danmark. En stor andel af disse værksteder er medlemmer i CAD, som dermed dækker en betydelig del af aktørerne og den samlede omsætning på markedet for bilreparationer og service i Danmark.

Tabel 1: Forskellige typer værksteder

Typer	Autoriserede Værksteder	Uafhængige værksteder	
		Værkstedskæder	Individuelle værksteder
Antal	1.000	1.100	3.500
Kendetegn	Typisk markedssegment: Biler fra 0-5 år Mærkeautorisation Fælles markedsføring Eksterne certificeringer Ekstern kvalitetskontrol Garantireparationer Mærkerettet efteruddannelse Specialværktøjer Generel service og reparation	Typisk segment: Biler fra 5 – 9 år Fælles markedsføring Interne certificeringer Eget uddannelsessystem Generelt testudstyr Generel service og reparation	Typisk segment: Biler over 9 år Individuel markedsføring

Kilde: Bilbranchen rapport, "Ry som fortjent? Autobranchen og dens kunder", 2007 og styrelsens egen undersøgelse af bilimportørernes aftaler med autoriserede reparatører og styrelsens undersøgelser af værkstedskædernes aftaler.

Tabellen er fra Konkurrenceregørelsen 2009, side 106.

37. Om prisniveauet konkluderes det i Konkurrenceregørelsen 2009, at det er dyrere at få repareret og serviceret sin bil i Danmark end i Sverige og Tyskland. Prisen for bilreparationer er således ca. 20 procent højere hos autoriserede værksteder i Danmark sammenlignet med autoriserede værksteder i Sverige og Tyskland. Prisen for serviceeftersyn er ligeledes markant højere i Danmark, hvor et serviceeftersyn er ca. 50 procent dyrere end i vores nabolande Sverige og Tyskland. Styrelsen har ikke nyere oplysninger om prisniveauet i Danmark, Sverige og Tyskland.
38. Foruden den højere pris for bilreparationer og service er også reservedele til biler dyrere i Danmark, jf. De Europæiske Forsikringsorganisationers Samarbejdsorgan ("CEA")'s årlige

opgørelse over priserne for reservedele i forskellige medlemslande, som er gengivet i Konkurrenceredegørelsen 2009. CEA indsamler, til brug for opgørelsen, priserne på 11 reservedele, der hyppigt anvendes i forbindelse med udbedring af forsikringsskader.⁴ Det fremgår af denne opgørelse, at prisen på reservedele i Danmark i 2008 var mellem 10-15 % højere end i Sverige, Belgien, Frankrig og Italien.⁵ Blandt de undersøgte lande var det kun Norge, som havde højere priser end Danmark.

3.3.2 Udbudsportaler for bilreparationer og serviceeftersyn

39. Via udbudsportalen www.autobutler.dk formidler Autobutler, mod en kommission fra værkstedet på 5 % af værkstedsregningen til bilejerne, salg af bilreparationer og serviceeftersyn mellem autoværkstederne og bilejerne ("Autobutlers formidlingsydelse"). Autobutlers udbudsportal er noget nyt i bilbranchen, og før august 2010 har det således ikke været muligt for danske bilejere at indhente og sammenligne tilbud på bilreparationer og serviceeftersyn på en dansk udbudsportal, hvorfra værksteder kan byde på opgaverne.
40. I dag er der enkelte konkurrenter til Autobutler, herunder Autopristjek.dk og Autoværksteder.dk, som også formidler udbudsportaler, hvorfra bilejere og værksteder kan finde hinanden.
41. Af Autopristjek.dk' hjemmeside, www.autopristjek.dk, fremgår det, at Autopristjek.dk pr. 20. oktober 2013 havde formidlet 3.723 opgaver for danske bilejere, og at der i Autopristjek.dk' database er i alt 2.392 værksteder. Autopristjek.dk' koncept er det samme som Autobutlers; at bilejere kan indhente og sammenligne tilbud på autoreparationer online. Dog fremgår det af Autopristjek.dks hjemmeside, at portalen er "*en gratis service for bilejere og ligeledes også for værkstederne. Dit værksted vil derfor ikke modtage nogen uventet regning eller på nogen måde blive opkrævet et beløb fra os.*" Autopristjek.dk tager således ikke en kommission for at formidle opgaver mellem autoværksteder og bilejere.
42. Autoværksteder.dk formidler på tilsvarende vis en udbudsportal, hvorfra bilejere kan indhente og sammenligne tilbud på bilreparationer og serviceeftersyn. Ifølge selskabets hjemmeside, www.autoværksteder.dk, er portalen gratis for "*enhver bilejer, forsikrings selskab eller anden der har en autoopgave*", og det fremgår ingen steder, at Autoværksteder.dk tager en kommission for at formidle opgaver mellem autoværkstederne og bilejerne. Autoværksteder.dk har en database med 250 værksteder fordelt i hele Danmark.
43. Til sammenligning har Autobutler formidlet over 134.000 opgaver siden lanceringen af Autobutlers udbudsportal i august 2010, og opgaverne er blevet udført af de 824 værksteder, der i dag er tilknyttet Autobutlers udbudsportal, www.autobutler.dk.⁶
44. CAD har sin egen internetportal, www.findværksted.dk, der fungerer som en slags vejviser til medlemsværkstedernes kontaktoplysninger og det bilmærke, som værkstedet har specialiseret sig indenfor. Internetportalen er imidlertid alene ment som et hjælperedskab til brugere af hjemmesiden, således at disse nemt kan finde ud af, hvilket medlemsværksted, der er specialist inden for et bestemt bilmærke. CAD's portal tilbyder derfor ikke de samme

⁴ Forlygte, baglygte, forreste og bagerste kofanger, fronthjelm, køler, forskærm, bagskærm, fordør, bagdør, bagklap/bagagerumsklap.

⁵ Der er ikke tal for de øvrige EU9-lande, dvs. Finland, Holland, Tyskland og England.

⁶ Tallene er taget fra Autobutlers hjemmeside, www.autobutler.dk, den 12. marts 2014.

funktioner, som Autobutlers udbudsportal og kan derfor heller ikke karakteriseres som en udbudsportal, der formidler salg af bilreparationer og serviceeftersyn.

3.4 DEN OMHANDLEDE ADFÆRD

45. Det materiale, som Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har indhentet i sagen, viser, at CAD's administrerende direktør, Erik S. Rasmussen, i artiklen i Motor-magasinet den 16. april 2012 har opfordret CAD's medlemmer til at fravælge Autobutlers udbudsportal. Erik S. Rasmussen har blandt andet udtalt følgende:

"Autobutler.dk har lav pris som eneste udgangspunkt og som sin eksistensberettigelse. Det er indlysende en forretningsmodel, vi fraråder vore medlemmer at kaste sig ud i, og det er der mange grunde til."

"Værksteder, der lider den tort at være lavest bydende og få arbejdsopgaven, skal betale fem procent af fakturabeløbet til autobutler.dk."

"Autobutler snakker solen mørk i sit indlæg om at ville gå i spidsen for at indføre kvalitets- og stikprøvekontrol blandt de tilsluttede autoværksteder – som IT-aktør. Men også i autobranchen gælder den ældgamle læresætning om, at pris og kvalitet hænger sammen. Virkeligheden er nok nærmere, at den nye net-virksomhed har svært ved at få payback efter at have satset hårdt og sikkert mange penge, nu med nye investorer. CAD vil ikke medvirke til at fremme denne forretning, og derfor fraråder vi medlemmerne at bruge udbudsmodellen til "værkstedshoppere" blandt bilisterne, hvilket også afspejler Autobutler.dk's relative lille tilslutning. CADs site findværksted.dk medvirker derimod til at skabe langsigtede relationer med nye kunder."

"Jeg håber, at ovennævnte bringer Christian Legené i en bedre forståelse af, hvorfor han møder, og har mødt, både skepsis, modstand og "lukkede døre". Problemet er, når nogle i gennemsigthedens hellige navn vil leve af andres arbejde."

46. CAD's ledende organer har i forlængelse heraf, på et hovedbestyrelsesmøde den 24. maj 2012, konkret og specifikt drøftet Autobutler i forbindelse med bestyrelsens mere generelle drøftelser om at fortsætte foreningens hidtidige strategi om at opfordre medlemmerne til at fravælge udbudsportaler.
47. Det bemærkes, at det af § 8 i CAD's vedtægter fremgår, at foreningen tegnes af hovedbestyrelsens formand eller af foreningens daglige leder, dvs. enten Henrik Pedersen (formand for CAD's hovedbestyrelse) eller Erik S. Rasmussen (CAD's administrerende direktør). Referatet fra hovedbestyrelsesmødet viser, at CAD's tegningsberettigede personer deltog i mødet, idet både Henrik Pedersen (benævnt med initialerne HP i referatet) og Erik S. Rasmussen (benævnt med initialerne ESR i referatet) var til stede.
48. Af selve mødereferatet fremgår det, at Autobutler blev drøftet særskilt under punkt 6 på dagsordenen "Hjemmesider, der udbyder service- og reparationer på "auktion" i autobranchen, og den igangværende debat herom, bl.a. i Motormagasinet. Tiltag, trusler og muligheder?". Det fremgår heraf, at:

"ESR redegjorde for truslerne ved auktionssiternes fremfærd indenfor autobranchen, hvis vi ikke passer på, kan de gå hen og få et monopol lignende stilling som vi har set med Bilbasen. Især Autobutler, som netop har fået tilført en stor kapitalindsprøjtning, er meget aggressive i

deres markedsføring, og deres planer om udvidelse af deres forretningskoncept til også at tilbyde en indkøbsforening vil helt klart være en trussel.

CAD har over flere gange været kritiske overfor specielt Autobutler i Motormagasinet, dette har indtil videre udelukkende givet positive tilkendegivelser fra vores medlemmer.

Hovedbestyrelsen drøftede forskellige muligheder for at imødegå truslen, bl.a. kan nævnes tilbud om en serviceaftale, med enten fast pris eller kilometerbestemt pris. Dette vil givetvis været et stort ønske fra forbrugeren, men kan være et problem for værkstederne, da vi kan risikere at få alle de "dårlige" biler. Erfaringer fra lastvognsbranchen har tidligere vist dette.

HP mente, at der kunne være 3 muligheder for at imødegå truslen:

- 1. Vi fortsætter vores nuværende strategi, hvor vi opfordre medlemmerne til at fravælge auktionssite.*
- 2. Vi laver selv en portal, evt. udbygning af www.findværksted.dk*
- 3. Branchen skal i fremtiden kunne tilbyde service- og reparationsaftaler.*

Vi skal følge op på truslen og eventuelle modtræk på de kommende hovedbestyrelsesmøder."

49. CAD's hovedbestyrelse har således på mødet den 24. maj 2012 drøftet, hvordan trusler fra auktionssites, herunder Autobutler, skulle imødegås og har i den forbindelse refereret til, at foreningens daværende strategi var at opfordre medlemmerne til at fravælge udbudsportaler, der formidler salg af bilreparationer og serviceeftersyn.
50. Referatet fra hovedbestyrelsesmødet er efterfølgende blevet sendt ud til hovedbestyrelsen den 7. juni 2012 og til lokalforeningernes medlemmer den 14. juni 2012. Referatet er således videreformidlet til foreningens medlemmer.
51. Hertil kommer, at opfordringen til medlemmerne om at fravælge Autobutlers udbudsportal er gentaget i CAD's beretning for 2012, hvor CAD samtidig, og som noget nyt, tilbyder at hjælpe medlemmerne med at komme ud af diverse aftaler med Autobutler. På side 40-41 i beretningen fremgår det, at:

"De fleste i autobranchen har helt sikkert bemærket, at den mest aggressive "spiller" på markedet for udbudsportaler for tiden er Autobutler, og dels, at der hen over forsommeren har været en debat i Motormagasinet mellem CAD på den ene side, og Autobutler på den anden side, der gik på, hvilke holdninger, der bør være fremherskende. Og for endnu engang at gøre CAD's holdning klar, så er den ganske enkelt, at værkstederne under CAD ikke skal acceptere at lade sit gode håndværk udbyde på nettet til lavest bydende bilejer. Og som yderligere straf skal værkstederne til og med aflevere en stor del af dækningsbidraget til Autobutler – helt og særdeles uacceptabelt. CAD skal fortsat opfordre værkstederne til at gå langt udenom alle former for portaler, hvor der er tale om, at branchens kvalitetshåndværk bliver sat på auktion. I CAD har vi hørt mange tilkendegivelser fra medlemmerne, der beskriver sælgerne fra især Autobutler som særdeles pågående og vedholdende, og ikke tager et nej for et nej. Er der værksteder, der behøver assistance for at komme ud af diverse aftaler og kontrakter med Autobutler eller lignende hjemmesider, så kontakt endelig CAD's advokat på sekretariat."

52. CAD har således opfordret medlemsværkstederne til at stoppe køb af Autobutlers formidlingsydelse via www.autobutler.dk, med henvisning til at medlemmerne herved skal aflevere en stor del af deres dækningsbidrag til Autobutler.
53. Endelig bekræftes det i en e-mail vedrørende den interne håndtering af kontakten til og med Autobutler, at der i CAD's hovedbestyrelse har været en fælles forståelse om, at medlemmerne ikke skulle medvirke til at fremme Autobutlers udbudsportal i branchen. E-mailen har emnefeltet "kontakt til Autobutler A/S" og er sendt af CAD's administrerende direktør til de ledende sekretariatsmedlemmer i CAD den 26. april 2012:

"Kære alle.

Idet der på kryds og tværs har været kontakter med og til Autobutler, skal jeg hermed tilkendegive, at der ved enhver henvendelse fra Autobutlers side, det være sig mails eller telefoniske kontakter, henvises/fremsendes disse til mig via mail/telefon.

Ovennævnte alene for at kunne imødekomme hovedbestyrelsens og vore medlemmers ønske om IKKE at medvirke til at fremme Autobutlers forretningsmodel i branchens.

Med venlig hilsen

Centralforeningen af Autoreparatører i Danmark (CAD)

*Erik S. Rasmussen
direktør"*

3.5 CAD'S GENERELLE BEMÆRKNINGER

54. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen sendte den 21. februar 2013 et brev til CAD, hvori styrelsen anmodede om at modtage yderligere oplysninger i sagen. CAD er repræsenteret af advokatfirmaet LETT, der på vegne af CAD fremsendte det efterspurgte materiale og i den forbindelse tilkendegav, hvordan CAD opfattede sagen, jf. LETT's brev af 25. april 2013.
55. Styrelsen sendte herefter den 6. maj 2013 en meddelelse om betænkeligheder til CAD, som LETT kommenterede på ved brev af 7. juni 2013.
56. Der blev den 11. juni 2013 afholdt et møde mellem styrelsen og CAD, hvor CAD havde lejlighed til at drøfte sagen yderligere med styrelsen samt uddybe de kommentarer til styrelsens meddelelse om betænkeligheder, som CAD tidligere havde fremsendt.
57. På mødet anførte CAD bl.a., at CAD's udmeldinger i sagens bilag ikke specifikt vedrører Autobutler, men udbudsportaler generelt (idet CAD har brugt Autobutler synonymt med betegnelsen udbudsportaler).
58. CAD's bemærkninger er indarbejdet i de relevante afsnit nedenfor.
59. På trods af det af CAD anførte vedrører udmeldingerne i nærværende sag, efter styrelsens opfattelse, ikke kun udbudsportaler generelt, men specifikt Autobutler, jf. afsnit 4.3.3.2 i vurderingen nedenfor.

3.6 HØRINGSSVAR

60. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen sendte en klagepunktsmeddelelse i høring hos CAD den 7. november 2013. CAD fremkom med sine bemærkninger hertil den 18. december 2013.
61. Den 15. januar 2014 blev der afholdt et møde mellem styrelsen og CAD, hvor CAD havde lejlighed til at uddybe det høringssvar, som CAD skriftligt havde fremsendt til styrelsen.
62. CAD's anbringender er indarbejdet i de enkelte, relevante afsnit i denne afgørelse, ligesom også styrelsens bemærkninger hertil fremgår af de pågældende afsnit.
63. CAD's bemærkninger kan overordnet grupperes således:
 - (i) Karakteren og omfanget af CAD's informationsudveksling
64. CAD har tilkendegivet, at CAD er uenig med styrelsen i, at CAD's informationsudveksling har karakter af en boykot, som udspringer af en vedtagelse truffet af en brancheorganisation mellem konkurrerende autoværksteder (horisontal aftale). CAD henviser særligt til, at bevismaterialet i sagen ikke dokumenterer, at CAD har opfordret sine medlemmer til at boykotte Autobutler, idet ordet "boykot" ikke fremgår af sagsmaterialet.
65. CAD's uddybende begrundelser herfor er behandlet i afsnit 4.3.3.2 (boykot og bevis herfor) og 4.3.2 (horisontal aftale) nedenfor, uden at styrelsen herved har ændret sin vurdering af CAD's adfærd. Det er dog præciseret, at der er tale om en horisontal koordinering i form af en vedtagelse truffet af en brancheforening.
66. CAD har endvidere tilkendegivet, at CAD's tilbud til medlemmerne om hjælp til at komme ud af aftaler med Autobutler ikke udgør en konkret anbefaling eller opfordring (konkurrencebegrænsende vedtagelse i strid med konkurrencelovens § 6).
67. CAD's uddybende bemærkninger til tilbuddet om advokathjælp er behandlet i afsnit 4.3.3.2 nedenfor. Som det fremgår, har styrelsen ikke ændret sin vurdering af, at CAD under de konkrete omstændigheder er gået for vidt.
 - (ii) CAD's informationsudveksling har hverken haft til formål eller følge at begrænse konkurrencen mærkbart
68. CAD har overordnet gjort gældende, at CAD's adfærd i sagen ikke udgør en overtrædelse af konkurrencelovens § 6, fordi den ikke har til formål eller følge at begrænse konkurrencen. CAD henviser særligt til, at den relevante barre for, hvorvidt en given adfærd udgør en formåls-overtrædelse, er, at denne "*objektivt bedømt rummer et sådant potentiale af konkurrenceskadelige virkninger, at det til imødegåelse heraf ikke er nødvendigt at påvise faktisk indtrådte skadevirkninger*". CAD mener ikke, at CAD's adfærd kommer op over denne barre.
69. CAD's uddybende begrundelser herfor er behandlet i afsnit 4.3.3.3 nedenfor. Som det fremgår, er styrelsen og CAD for så vidt enige i den relevante barre, men styrelsen er ikke enig i, at CAD's adfærd ikke kommer over denne barre.
70. CAD har endvidere anført, at styrelsen mangler at redegøre for, hvorfor udveksling af faktiske, gældende priser mellem konkurrenter, som ifølge Kommissionens horisontale retningslinjer

ikke har til formål at begrænse konkurrencen, har et mindre konkurrenceskadeligt potentiale end CAD's adfærd i nærværende sag.

71. CAD's uddybende bemærkninger hertil er behandlet nedenfor i afsnit 4.3.3.3, hvoraf det fremgår, at styrelsen ikke finder det relevant for vurderingen i denne sag at undersøge, hvorvidt andre former for adfærd, der ikke er til stede i denne sag, har et mindre potentiale af konkurrenceskadelige virkninger end CAD's adfærd i denne sag. Styrelsen skal ikke foretage en sådan sammenligning af, hvad der er "værst".
72. CAD har endelig anført, at styrelsen i sin vurdering af CAD's adfærd bør inddrage de faktiske, konstaterbare forhold i markedet, selvom CAD er enig med styrelsen i, at styrelsen ikke skal påvise faktiske virkninger. CAD henviser til, at faktiske, konstaterbare virkninger vil have betydning for vurderingen af adfærdens konkurrenceskadelige potentiale og dermed også for vurderingen af, hvorvidt CAD's adfærd har haft til formål at begrænse konkurrencen.
73. CAD's uddybende bemærkninger vedrørende konkurrencebegrænsende virkninger er behandlet nedenfor i afsnit 4.3.4. Det fremgår heraf, at det efter styrelsens vurdering er irrelevant for vurderingen i denne sag at påvise faktiske, konstaterbare virkninger i markedet.

(iii) Påbuddene

74. CAD har for det første anført, at styrelsens påbud til CAD om at bringe opfordringerne til ophør, herunder at fjerne opfordringerne fra CAD's hjemmeside er efterlevet, og at påbuddet derfor overskrider grænserne for, hvad der er rimeligt og nødvendigt for at opfylde målet. CAD har til støtte herfor henvist til *Atlantic Container Line-sagen*⁷ og *Deutz-sagen*⁸.
75. I *Atlantic Container Line-sagen*, præmis 410, fremgår det, at:

"Det fremgår af retspraksis, at Kommissionen inden for rammerne af sine beføjelser ved anvendelsen af artikel 3 i forordning nr. 17, og dermed ligeledes ved anvendelsen af artikel 11, stk. 1, i forordning nr. 4056/86 og forordning nr. 1017/68, kan præcisere omfanget af de forpligtelser, der påhviler de berørte virksomheder med henblik på at bringe de konstaterede overtrædelser til ophør. Anvendelsen af disse beføjelser skal dog ske under hensyn til arten af den konstaterede overtrædelse (jf. i analogi hermed dommen i sagen Istituto chemioterapico italiano og Commercial Sol-vents mod Kommissionen, præmis 90, og Domstolens dom af 1.10.1998, sag C-279/95 P, Langnese-Iglo mod Kommissionen, Sml. I, s. 5609, præmis 74), og de forpligtelser, som pålægges, må ikke overskride grænserne for, hvad der er rimeligt og nødvendigt for at opfylde det tilsigtede mål, nemlig at sikre, at de regler, som er blevet tilsidesat, overholdes (dommen i sagen RTE og ITP mod Kommissionen, præmis 93)."

[CAD's understregning]

76. I *Deutz-sagen*, side 18, fremgår det, at:

"Da Deutz ikke har godtgjort, at Deutz på tidspunktet for Konkurrencerådets afgørelse havde efterlevet påbuddene – også i forhold til andre forhandlere i Deutz' netværk – kan påbuddene ikke anses for at overskride grænserne for, hvad der er rimeligt og nødvendigt for at opfylde

⁷ Retten i Første Instans' dom af 28. februar 2002 i sag T-395/94, *Atlantic Container Line m.fl. mod Kommissionen* ("*Atlantic Container Line-sagen*"), præmis 410.

⁸ Konkurrenceankenævnets kendelse af 9. december 2013, *Diesel Motor Nordics A/S og Deutz AG mod Konkurrencerådet* ("*Deutz-sagen*"), side 18.

det tilsigtede mål. For så vidt angår påbuddet om, at Deutz skal orientere samtlige sine selvstændige forhandlere om overtrædelsen af konkurrencelovgivningen, bemærkes, at påbuddet anses for nødvendigt for at sikre, at der bliver gjort op med eventuelt yderligere foreliggende ugyldige aftaler. Konkurrenceankenævnet tiltræder derfor, at påbuddene kan nedlægges, og at de ikke er uproportionale."

[Styrelsens understregning]

77. Styrelsen bemærker, at det af *ITD-sagen*⁹, side 182, fremgår, at Konkurrencerådet for Konkurrenceankenævnet havde gjort gældende, at:

"Konkurrencerådet henviser for det andet til, at selv hvis visse af forholdene måtte være ophørt inden Konkurrencerådets afgørelse, kan denne omstændighed ikke føre til ugyldighed af afgørelsens pkt. 31, hvor rådet påbyder, at ITD skal ophøre med den pågældende adfærd. Konkurrencerådet henviser i den forbindelse til, at hvis ITD's argumentation tages til følge, vil Konkurrencerådet være afskåret fra at træffe en afgørelse efter konkurrencelovens § 6, stk. 4, hvis den pågældende adfærd bringes til ophør inden Konkurrencerådets afgørelse træffes. Det vil sige, at var ITD ophørt med at stille informationerne til rådighed dagen før Konkurrencerådets møde i februar 2009, ville rådet (i henhold til ITD's argumentation) være afskåret fra at udstede påbud herom. Dette resultat er åbenbart uantageligt og ses ikke at have belæg i praksis."

[Styrelsens understregning]

78. Hertil udtalte Konkurrenceankenævnet, side 187, at:

"Af de grunde, der er anført af Konkurrencerådet, tiltræder Ankenævnet, at der ikke er sket tilsidesættelse af et forvaltningsretligt forventningsprincip eller andre forvaltningsretlige regler. Det bemærkes herved, at ophør af en ulovlig adfærd ikke i sig selv er til hinder for udstedelse af et påbud, og at de udstedte påbud vedrørende forhold i) – iv) har den fornødne sammenhæng med den konstaterede ulovlige adfærd."

[Styrelsens understregning]

79. Styrelsen bemærker endvidere, at det i *Revisor-sagen*¹⁰, punkt 17 og 19, fremgår, at:

"Styrelsen har taget disse ændringer til efterretning. Det er dog vigtigt at vurdere, om FDR gennem vedtagelsen af de omhandlede bestemmelser har handlet i strid med konkurrenceloven. Det er således ikke alene styrelsens opgave at bringe pågående lovovertrædelser til ophør, men også at påse, at overtrædelser, der har stået på, og som bringes til ophør, inden Konkurrencerådet træffer afgørelse, ikke genoptages. Udstedelse af et påbud kan sikre, at konkurrencemyndighederne på en hurtig og effektiv måde kan gribe ind, hvis adressaten for et påbud på et senere tidspunkt genoptager en adfærd, som Konkurrencerådet tidligere har fundet ulovlig."

"For at sikre, at FDR ikke på et senere tidspunkt genoptager § 19 og § 23, stk. 5, i foreningens kollegiale regler, som de så ud indtil den 26. september 2012, er det derfor nødvendigt at

⁹ Konkurrenceankenævnets kendelse af 30. november 2009, *International Transport Danmark (ITD) mod Konkurrencerådet* ("*ITD-sagen*").

¹⁰ Konkurrencerådets afgørelse af 20. februar 2013, *Foreningen Danske Revisorers kollegiale regler* ("*Revisor-sagen*").

fastholde påbuddet, som det fremstår i indstillingen. Ved Konkurrencerådets indgriben og offentliggørelse, jf. § 13, stk. 2, sikres endvidere lovgivningens præventive effekt."

[Styrelsens understregning]

80. Endelig bemærkes det, at det af *Boliga-sagen*¹¹, side 31, fremgår, at:

"I medfør af konkurrencelovens § 22, kan Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens direktør pålægge tvangsbøder for ikke at efterkomme et påbud meddelt efter loven. Påbud om at efterkomme en bestemt adfærd, hvor den er bragt til ophør, er derfor forsat relevant for at sikre fremtidig håndhævelse."

[Styrelsens understregning]

81. Styrelsen er således ikke afskåret fra at udstede påbud om at bringe opfordringerne i sagen til ophør, så længe CAD ikke har godtgjort, at disse rent faktisk er blevet bragt til ophør. Det bemærkes i den forbindelse, at styrelsen ikke har modtaget dokumentation for, hvornår og hvorledes, CAD måtte have standset sine opfordringer overfor medlemmerne. Styrelsen har dog den 23. januar 2014 modtaget dokumentation for, at CAD's skriftlige opfordringer til medlemmerne om at fravælge Autobutlers udbudsportal er blevet fjernet fra CAD's hjemmeside den 1. juni 2013.
82. Styrelsen har konkretiseret påbuddet i punkt 13, 1. bullet point til "*straks at bringe overtrædelsen, som beskrevet i punkt 12, til ophør, såfremt dette ikke allerede er sket*".
83. CAD har for det andet gjort gældende, at påbuddet i punkt 13, 2. bullet point om CAD's fremtidige adfærd om "*fremover at afstå fra adfærd, der har samme eller tilsvarende virkning, som beskrevet i punkt 12*" er uklart, og stiller CAD i en usikker situation, fordi det af punkt 12 ikke fremgår, på hvilken måde CAD har opfordret medlemmerne til at boykotte Autobutler. CAD anfører, at det f.eks. ikke fremgår, hvilke forhold, der efter styrelsens opfattelse, indeholder en ulovlig opfordring omfattet af punkt 12. CAD mener på den baggrund ikke, at påbuddet er tilstrækkeligt klart og entydigt.
84. Det er efter styrelsens vurdering ikke nødvendigt at foretage yderligere konkretisering af afgørelsens punkt 12 end sket heri.

¹¹ Konkurrenceankenævnets kendelse af 16. november 2012, *Dansk Ejendomsmæglerforening m.fl. mod Konkurrencerådet ("Boliga-sagen")*.

4. Vurdering

4.1 MARKEDSAFGRÆNSNING

85. For at vurdere om der foreligger en konkurrencebegrænsende aftale i strid med konkurrencelovens § 6, stk. 1, jf. stk. 3 er det som udgangspunkt nødvendigt at vurdere det relevante marked. Det relevante marked består af det relevante produktmarked og det relevante geografiske marked.
86. Det følger af konkurrencelovens § 5a og af markedsafgrænsningsmeddelelsen¹², at det relevante marked skal afgrænses på baggrund af undersøgelser af efterspørgsels- og udbudssubstitutionen - suppleret med undersøgelser af den potentielle konkurrence.

4.1.1 De relevante produktmarkeder

87. Ved det relevante produktmarked forstås markedet for de produkter eller tjenesteydelser, som forbrugerne betragter som indbyrdes substituerbare på grund af produkternes eller tjenesteydelsernes egenskaber, pris eller anvendelsesformål.¹³
88. Ved afgrænsningen af det relevante produktmarked tages udgangspunkt i de produkter eller tjenesteydelser, som den mulige konkurrencebegrænsende aftale, samordnede praksis eller vedtagelse vedrører. Dernæst afgrænses hvilke øvrige produkter eller tjenesteydelser, der er substituerbare hermed.
89. Denne sag vedrører en mulig vedtagelse i en brancheorganisation mellem konkurrerende autoværksteder om at boykotte Autobutlers udbudsportal, der formidler salg af bilreparationer og serviceeftersyn.
90. Sagen omhandler dermed både det marked, hvor de involverede autoværksteder sælger bilreparationsydelser og serviceeftersyn, og det marked hvor udbudsportaler formidler salg af bilreparationer og serviceeftersyn.
91. Der gælder en særlig regulering for reparationer og vedligeholdelse af biler i EU, idet der gælder en sektorspecifik gruppefritagelse for køb, salg og videresalg af reservedele til motorkøretøjer samt reparations- og vedligeholdelsesydelser til motorkøretøjer ("eftermarkedet")¹⁴. De samme regler gælder også i Danmark, idet bekendtgørelse nr. 760 af

¹² Kommissionens meddelelse af 9. december 1997 om afgrænsning af det relevante marked i forbindelse med Fællesskabets konkurrenceret (1997/372/03) ("markedsafgrænsningsmeddelelsen").

¹³ Markedsafgrænsningsmeddelelsen, punkt 7.

¹⁴ Kommissionens forordning nr. 461/2010 af 27. maj 2010 om anvendelse af artikel 101, stk. 3, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde på kategorier af vertikale aftaler og samordnet praksis inden for motorkøretøjsbranchen ("motorkøretøjsforordningen").

23. juni 2010 inkorporerer motorkøretøjsforordningen.¹⁵ Kommissionen har heri lagt op til, at der kan defineres to markeder:

1. markedet for salg af nye motorkøretøjer, og
2. markedet for reparation og vedligeholdelse af motorkøretøjer og for salg af reservedele (eftermarkedet)

4.1.1.1 Markedet for reparation og vedligeholdelse af motorkøretøjer og for salg af reservedele

92. Kommissionen lægger i motorkøretøjsforordningen vægt på, at sondringen mellem markedet for salg af nye motorkøretøjer og eftermarkedet for reparationer og vedligeholdelsesarbejder afspejler de forskellige konkurrencevilkår, der eksisterer på de to markeder.¹⁶ I det omfang, der findes et marked for reparation og vedligeholdelse, som adskiller sig fra markedet for salg af nye motorkøretøjer, anser Kommissionen endvidere som oftest dette marked for at være et mærkespecifikt marked. Eftermarkedet kan opdeles yderligere i (i) markedet for reparation og vedligeholdelse af motorkøretøjer og (ii) salg af reservedele. Begge eftermarkeder har som regel en mærkespecifik karakter.¹⁷
93. På eftermarkedet for salg af reservedele er motorkøretøjsfabrikantens mærke udsat for konkurrence fra reservedele fra originaludstøvsfabrikanterne.¹⁸ Reservedelene distribueres af motorkøretøjsfabrikanterne gennem bilimportører til de autoriserede mærkeværksteder. Andre reservedelsfabrikanter sælger deres reservedele gennem grossister til såvel autoriserede som uafhængige værksteder.
94. Autoriserede og uafhængige værksteder bruger begge reservedele som et input til at levere reparations- og vedligeholdelsesarbejder, og reservedelene tegner sig for en stor procentdel af de gennemsnitlige omkostninger ved at udføre reparations- og vedligeholdelsesarbejder på motorkøretøjer.¹⁹
95. Selvom såvel reservedele som reparation og vedligeholdelse af biler udgør en del af eftermarkedet, er der forskel på produkternes funktion og anvendelsesformål, ligesom der er prisforskelle. Forbrugerne opfatter derfor ikke salg af reservedele som substituerbare med reparations- og vedligeholdelsesydelser. Markedet for salg af reservedele formodes derfor at udgøre et særskilt marked i forhold til salg af ydelser som bilreparationer og serviceeftersyn.
96. Reparation og serviceeftersyn på biler efterspørges af kunder som forsikringselskaber, leasingselskaber, virksomheder og private bilejere. Forsikringselskaberne køber reparationsydelser ved dækning af forsikringskader. Leasingselskaber og private virksomheder køber både reparations- og serviceydelser. Det samme gælder private bilejere.

¹⁵ Motorkøretøjsforordningen omfatter ikke horisontale aftaler/vedtagelser, men principperne omkring markedsafgrænsningen er relevante for nærværende sag.

¹⁶ Kommissionens supplerende retningslinjer af 28. maj 2010 for vertikale begrænsninger i aftaler om salg og reparation af motorkøretøjer og om distribution af reservedele til motorkøretøjer ("supplerende retningslinjer"), punkt 57.

¹⁷ Supplerende retningslinjer, punkt 15.

¹⁸ Motorkøretøjsforordningen, punkt 16 og supplerende retningslinjer, punkt 15.

¹⁹ Supplerende retningslinjer, punkt 15.

97. På udbudssiden udbydes reparationer og serviceeftersyn af autoriserede og uafhængige autoværksteder, der har uddannede mekanikere til at udføre arbejdet.
98. Da reparationsydelserne enkeltvis betragtet ikke er substituerbare, kunne det overvejes, om disse ydelser skal segmenteres efter en række delydelser, der hver især udgør et særskilt marked.
99. De fleste autoværksteder udbyder imidlertid en lang række reparationer og serviceeftersyn, som andre udbydere ikke uden videre og uden større omkostninger kan tilbyde som reaktion på små varige ændringer i de relative priser.
100. Den særlige regulering af området og de særlige konkurrencevilkår for så vidt angår bilreparationer og serviceeftersyn peger i retning af, at der kan afgrænses et særskilt marked for reparation og serviceeftersyn på biler, som adskiller sig fra markedet for køb, salg og videresalg af biler henholdsvis markedet for køb, salg og videresalg af reservedele.

4.1.1.2 Markedet for udbudsportaler, der formidler salg af bilreparationer og service

101. Den omhandlede adfærd i denne sag vedrører specifikt en mulig vedtagelse i CAD om at opfordre medlemmerne til at boykotte Autobutlers udbudsportal. Det skal derfor også vurderes, om der kan afgrænses et særskilt marked for udbudsportaler, der formidler salg af bilreparationer og serviceeftersyn.
102. Internettet er i dag et meget effektivt middel for virksomheder til at nå ud til et større antal og en videre kreds af kunder sammenlignet med brug af de mere traditionelle salgsmetoder. I princippet må enhver virksomhed frit bruge internettet til at sælge sine varer, og internetportaler ses da også i stigende omfang. Internetportalerne er set fra et forbrugersynspunkt med til at sikre konkurrencen på et marked, blandt andet fordi der herved skabes en gennemsigtighed og et øget prispres i markedet, samtidig med at virksomhederne får mulighed for at nå ud til et større antal og en videre kreds af kunder.
103. Autobutlers hjemmeside fungerer som en online udbudsportal, hvorfra bilejere gratis kan indhente og sammenligne tilbud på bilreparationer og serviceeftersyn, og hvor værksteder mod en kommission på 5 % til Autobutler kan byde ind på de opgaver, bilejerne lægger op på portalen. Autobutlers forretningsmodel går således ud på at formidle salg af bilreparationer og serviceeftersyn via en udbudsportal, der - med fokus på pris - gør værkstedsvælget mere gennemsigtigt for bilejerne og samtidig tillader disse at vælge det billigste autoværksted. Omvendt får de tilmeldte værksteder en genvej til potentielle, nye kunder via udbudsportalen.
104. Autobutlers udbudsportal finansieres ved, at de tilmeldte værksteder betaler et årsabonnement på 4.999 kr. Foruden abonnementet skal værkstederne afregne en kommission af de opgaver, de vinder via udbudsportalen svarende til 5 % af slutfakturaen til Autobutler.
105. Autobutler er den største udbudsportal i Danmark, der formidler salg af bilreparationer og serviceeftersyn, men også Autoprístjek.dk og Autoværksted.dk har lanceret lignende udbudsportaler.

106. Disse udbudsportaler er alle karakteriseret ved, at de opererer som et mellemlid på et såkaldt tosidet marked, der forbinder henholdsvis forbrugerne (bilejerne) og udbyderne (værkstederne).
107. Tosidede markeder²⁰ for internetbaserede portaler er karakteriseret ved, at to grupper af brugere mødes. Det betyder, at portalens værdi for hver af grupperne påvirkes af antallet af brugere fra den anden gruppe. Jo flere værksteder, der i dette tilfælde er villige til at byde på opgaverne, jo mere interessant er portalen for de potentielle kunder (bilejere) og jo flere potentielle kunder, der besøger portalen, des mere interessant er den for værkstederne.
108. Disse udbudsportaler er derfor af værdi for både udbuds- og efterspørgselssiden, fordi udbudsportalerne kan føre værksteder og bilejere sammen, og fordi udbudsportalerne kan tilbyde både udbyderne og kunderne nye muligheder. Gennem disse udbudsportaler kan bilejerne gratis, mere effektivt og mindre tidskrævende indhente tilbud fra flere forskellige autoværksteder på en given opgave. For værkstederne kan udbudsportalerne tilbyde en ny afsætningskanal, der kan forbinde dem med nye kunder.
109. De nævnte udbudsportaler fokuserer alene på at formidle salg af bilreparationer og serviceeftersyn, hvorfor de udelukkende tiltrækker brugere, der har interesse i at få tilbud på bilreparationer og serviceeftersyn. På udbudssiden forudsætter en udbudsportal som Autobutler eksempelvis, at der er indgået aftaler med et betydeligt antal værksteder, der er tilknyttet udbudsportalen, og som er villige til at byde på de opgaver, bilejerne lægger op på portalen.
110. Udbudsportalerne tilbyder endvidere særlige funktioner, som giver bilejere mulighed for at indhente og sammenligne tilbud på bilreparationer og serviceeftersyn, samtidig med at autoværkstederne kan byde ind på de opgaver, som bilejerne lægger op på portalen. CAD's portal tilbyder ikke de samme funktioner, som Autobutlers udbudsportal, herunder muligheden for at indhente og sammenligne tilbud på bilreparationer og serviceeftersyn og kan derfor ikke karakteriseres som en udbudsportal, der formidler salg af sådanne ydelser. Det samme gælder andre portaler/hjemmesider, der ikke uden videre og uden store omkostninger vil kunne tilbyde disse formidlingsydelser som reaktion på små varige ændringer i de relative priser.
111. Det er samlet set Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens vurdering, at markedet for udbudsportaler, der formidler salg af bilreparationer og serviceeftersyn, kan afgrænses som et selvstændigt produktmarked.

4.1.2 Det relevante geografiske marked

112. Kommissionen har i tidligere vejledninger om vertikale aftaler inden for motorkøretøjsbranchen overvejet den geografiske markedsafgrænsning for aftaler mellem en motorkøretøjsproducent og dennes netværk af autoriserede værksteder. Eftersom producentens leverancer til netværket er organiseret på et nationalt grundlag, og netværkets deltagere kan foretage deres indkøb på ensartede forretningsvilkår på dette grundlag, anses

²⁰ Jf. Konkurrenceankenævnets kendelse af 16. november 2012 i sagerne *Dansk Ejendomsrådgiverforening m.fl. mod Konkurrencerådet ("Boliga-sagen")*, hvor Konkurrenceankenævnet stadfæstede Konkurrencerådets vurdering af, at der kunne afgrænses et særskilt marked for boligsøgeportaler.

det nationale marked for at være det geografiske marked, der berøres af aftalen.²¹ På tilsvarende vis har Kommissionen i flere fusionsafgørelser indikeret, at det geografiske marked for reparation og service på motorkøretøjer er nationalt uden dog at tage endelig stilling til markedsafgrænsningen.²²

113. CAD finder, at de to mulige produktmarkeder bør afgrænses bredere end nationalt og henviser i den forbindelse til, at²³:

"Både CAD og Autobutler angiver, at danske bilejere tager til Sverige og Tyskland for at få repareret deres biler. Dette indikerer, at det mulige relevante marked for reparation og service af motorkøretøjer, til brug for nærværende, skal afgrænses bredere end Danmark.

Autobutler har endvidere udviklet de samme web-portaler for reparations- og serviceopgaver på flere forskellige sprog, ligesom Autobutler efter egne oplysninger har indgået testsamarbejde med Bilpartners 10 værksteder i Sverige. Dette indikerer, at det mulige marked for web-portaler skal afgrænses bredere end Danmark."

114. Hertil bemærkes det, at de prisforskelle, som Konkurrencestyrelsens (i dag Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen) analyse i Konkurrenceredegørelsen 2009 påviste mellem bilreparationer og serviceeftersyn i Danmark og i udlandet, efter styrelsens opfattelse understøtter, at markedet for reparation og vedligeholdelse af motorkøretøjer kan afgrænses nationalt. Markedet kan muligvis opdeles yderligere, f.eks. til landsdele og regioner.
115. I relation til en bredere geografisk afgrænsning af det mulige produktmarked for udbudsportaler, der formidler salg af bilreparationer og serviceeftersyn bemærkes det, at Autobutlers danske udbudsportal, www.autobutler.dk, udelukkende har danske værksteder som abonnenter. Det samme er tilfældet i Sverige, hvor det alene er svenske værksteder, der er tilknyttet udbudsportalen, www.autobutler.se.
116. Hertil kommer, at de nationale sprogpræferencer efter styrelsens opfattelse er en af årsagerne til, at Autobutler har valgt at udbyde udbudsportaler på de respektive nationale sprog.
117. Det er derfor styrelsens vurdering, at både det geografiske marked for reparation og vedligeholdelse af motorkøretøjer og det geografiske marked for udbudsportaler, der formidler salg af bilreparationer og serviceeftersyn, kan afgrænses nationalt.

4.1.3 Konklusion om afgrænsning af de relevante markeder

118. På baggrund af ovenstående er det Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens vurdering, at der kan afgrænses følgende relevante markeder, der er berørt af den adfærd, som sagen omhandler:

(i) Det danske marked for reparation og vedligeholdelse af motorkøretøjer.

²¹ Jf. Kommissionens vejledende bemærkninger til Kommissionens forordning (EF) nr. 1499/2002 af 31. juli 2002 om anvendelse af Traktatens artikel 81, skt. 3 på kategorier af vertikale aftaler og samordnet praksis inden for motorkøretøjsbranchen, punkt 6.2.

²² Jf. IV/M.1526 – FORD / KWIK-FIT af 31. maj 1999 og COMP/M.2087 – FEU VERT / CARREFOUR / AUTOCENTER DELATO af 11. september 2000 og COMP/ M. 6063 – Itochu / Speedy af 12. maj 2011.

²³ Jf. LETT's kommentarer af 7. juni 2013 til styrelsens meddelelse om betænkeligheder.

- (ii) Det danske marked for udbudsportaler, der formidler salg af bilreparationer og serviceeftersyn.
119. I denne sag er der ikke behov for at foretage en endelig afgrænsning af de relevante markeder, herunder om markederne evt. kan afgrænses snævrere end beskrevet ovenfor. Dette skyldes, at CAD's vedtagelse og de heri indeholdte opfordringer til medlemmerne om at boykotte Autobutlers udbudsportal efter styrelsens vurdering har en sådan alvorlig konkurrencebegrænsende karakter, at vurderingen vil være den samme, uanset om markederne kan afgrænses anderledes. Dette skyldes bl.a., at CAD's adfærd har til formål at begrænse konkurrencen, jf. afsnit 4.3.3.1 nedenfor.

4.2 SAMHANDELSPÅVIRKNING

120. Efter forordning nr. 1/2003²⁴ skal det undersøges, om en konkurrencebegrænsende aftale mærkbart kan påvirke samhandelen mellem medlemsstater. Såfremt dette er tilfældet, er Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen forpligtet til at anvende TEUF's konkurrenceregler, idet TEUF artikel 101 og 102 finder anvendelse på adfærd, som direkte eller indirekte, aktuelt eller potentielt kan udøve indflydelse på samhandelen mellem medlemsstater.
121. Udtrykket "påvirke samhandelen mellem medlemsstater" er neutralt, og det er ikke en betingelse, at handelen begrænses eller mindskes. Samhandelen kan også blive påvirket, når en konkurrencebegrænsende aftale fører til en stigning i handelen. Det er dog i begge tilfælde en betingelse, at samhandelen påvirkes mærkbart.²⁵
122. Nærværende sag vedrører en meget stor del af autoværkstedbranchen, idet CAD's medlemmer udgør en stor andel af det samlede marked for reparation og vedligeholdelse af motorkøretøjer (eftermarkedet), jf. tabel 1 ovenfor. Da CAD's medlemmer har en markedsandel, som langt overstiger 5 pct., er CAD's adfærd ikke omfattet af den såkaldte NAAT-regel.²⁶
123. Det fremgår af punkt 83 og 84 i samhandelsmeddelelsen, at:

"83. Horisontale samarbejdsaftaler [...], der kun berører en enkelt medlemsstat og ikke direkte omhandler import og eksport, tilhører ikke kategorien af aftaler, der ifølge selve deres natur kan påvirke handelen mellem medlemsstater. Det kan derfor i hvert enkelt tilfælde være nødvendigt at foretage en omhyggelig vurdering af, om den konkrete aftale kan påvirke handelen mellem medlemsstater.

84. Horisontale samarbejdsaftaler kan i særdeleshed påvirke handelen mellem medlemsstater, når de har markedsafskærmende virkninger. Det kan være tilfældet med aftaler, der fastsætter standardiserings- og certificeringssystemer for en hel branche, og som virksomheder fra andre medlemsstater enten ikke kan deltage i, eller som lettere kan opfyldes af virksomheder fra den pågældende medlemsstat, fordi de er baseret på nationale

²⁴ Rådets forordning nr. 1/2003 af 16. december 2002 om gennemførelse af konkurrencereglerne i traktatens artikel 81 og 82 ("forordning nr. 1/2003").

²⁵ Jf. Kommissionens meddelelse af 27. april 2004 om retningslinjer vedrørende begrebet påvirkning af samhandelen i traktatens artikel 81 og 82 (2004/C 101/07) ("samhandelsmeddelelsen").

²⁶ Jf. punkt 50-52 i samhandelsmeddelelsen.

normer og traditioner. Sådanne aftaler kan gøre det vanskeligere for virksomheder fra andre medlemsstater at trænge ind på det nationale marked."

124. CAD's opfordringer til medlemmerne om at boykotte Autobutlers udbudsportal berører kun aktørerne på det danske marked og omhandler hverken import eller eksport. CAD's opfordring falder derfor ikke ind under kategorien af vedtagelser, som efter sin natur kan påvirke samhandelen.
125. Med hensyn til en eventuel markedsafskærmning er der ganske vist tale om en vedtagelse, der omfatter en meget stor del af branchen, men CAD's vedtagelse indebærer ikke, at danske virksomheder favoriseres på bekostning af udenlandske virksomheder.
126. For så vidt angår arten af de produkter, som er omhandlet i denne sag, er der for det første tale om bilreparationer og serviceeftersyn på biler. For disse tjenesteydelser har det normalt betydning for bilejeren, at værkstedet ikke ligger for langt fra dennes bopæl. Det har også betydning for bilejeren, at denne kan kommunikere med værkstedet på det nationale sprog.
127. Bilreparationer er derfor normalt ikke tjenesteydelser, der egner sig til at blive udbudt over landegrænserne, fordi dette er tidskrævende og kan være forbundet med sprogbarrierer. Hertil kommer, at der som følge af tjenesteydelsens art er en begrænset efterspørgsel, når denne udbydes af udenlandske aktører, fordi det for bilejerne ofte er forbundet med et større tidsforbrug og sprogbarrierer at købe ydelserne fra udbydere i udlandet.
128. CAD's vedtagelse og de heri indeholdte opfordringer til medlemmerne om at boykotte Autobutlers udbudsportal vurderes ikke at gøre det hverken nemmere eller vanskeligere for udenlandske virksomheder at få adgang til det danske marked for bilreparationer og serviceeftersyn.
129. For det andet omhandler denne sag internetsalg af bilreparationer og serviceeftersyn via en udbudsportal. Selvom internetsalg normalt ikke er begrænset af kundens bopæl, er de værksteder, som er tilknyttet Autobutlers danske udbudsportal (www.autobutler.dk) alle danske. På samme måde er det alene svenske værksteder, som er tilknyttet Autobutlers udbudsportal i Sverige, www.autobutler.se.
130. På baggrund af ovenstående er det styrelsens vurdering, at CAD's vedtagelse og de heri indeholdte opfordringer til medlemmerne om at boykotte Autobutlers udbudsportal, hverken direkte eller indirekte lægger hindringer i vejen for grænseoverskridende handel. CAD's vedtagelse og udmelding vurderes heller ikke på anden vis at være egnet til at påvirke grænseoverskridende handel.
131. Sammenfattende har CAD's vedtagelse og de heri indeholdte opfordringer til medlemmerne om at boykotte Autobutlers udbudsportal ikke en mærkbar påvirkning på samhandelen mellem medlemsstater, ligesom de heller ikke er egnet til potentielt at få en sådan virkning fremadrettet. Styrelsen kan derfor træffe afgørelse alene efter konkurrencelovens regler.

4.3 KONKURRENCELOVENS § 6

132. Konkurrencelovens § 6, stk. 1, jf. stk. 3 forbyder aftaler mellem virksomheder, vedtagelser inden for sammenslutninger af virksomheder og samordnet praksis mellem virksomheder, der direkte eller indirekte har til formål eller følge at begrænse konkurrencen mærkbart.

133. Det skal i det følgende vurderes, om de fire betingelser i konkurrencelovens § 6, stk. 1, jf. stk. 3 er opfyldt. Der skal være tale om:
- (i) erhvervsvirksomheder, der
 - (ii) indgår en aftale, en vedtagelse inden for en sammenslutning af virksomheder eller udøver samordnet praksis, som
 - (iii) har til formål eller følge at begrænse konkurrencen
 - (iv) mærkbart.
134. Ved vurderingen af om disse betingelser er opfyldt, er fællesskabspraksis vejledende.

4.3.1 Virksomhedsbegrebet

135. Konkurrenceloven omfatter enhver form for erhvervsvirksomhed, jf. konkurrencelovens § 2, stk. 1. Begrebet "erhvervsvirksomhed" fortolkes bredt og omfatter enhver økonomisk aktivitet, der foregår på et marked for varer og tjenester.²⁷
136. Denne fortolkning er i overensstemmelse med EU-praksis, idet EU-Domstolen har fastslået, at begrebet erhvervsvirksomhed omfatter:
- "Enhver enhed, som udøver økonomisk virksomhed uanset denne enheds retlige status og dens finansieringsmåde."*²⁸
137. Med økonomisk virksomhed menes virksomhed, der består i at udbyde varer eller tjenesteydelser på et bestemt marked, uanset i hvilken form virksomheden drives, og uanset om den drives med økonomisk gevinst for øje eller som et "non profit" foretagende.
138. Konkurrenceloven omfatter i henhold til lovens § 6, stk. 3 også sammenslutninger af virksomheder, herunder brancheorganisationer af enhver art samt andre former for organiserede samarbejdsrelationer, f.eks. interessegrupper og udvalg, hvor virksomheder samles og udveksler synspunkter.²⁹ Den valgte retlige form er uden betydning for, om en sammenslutning er omfattet af bestemmelsen.³⁰
139. Selvom CAD ikke er aktiv i forhold til selvstændigt at udbyde varer og tjenesteydelser på de relevante markeder, udgør CAD i sin egenskab af brancheorganisation en sammenslutning af virksomheder som omhandlet i konkurrencelovens § 6, stk. 3.
140. CAD er derfor omfattet af konkurrencelovens virksomhedsbegreb.

²⁷ Jf. FT 1996/1997, tillæg A, side 3653, venstre spalte.

²⁸ Jf. præmis 38 i den præjudicielle afgørelse i sag C-280/06, *Ente Tabacchi Italiani*, der henviser til tidligere domme med tilsvarende udtalelser.

²⁹ Jf. FT 1996/97, tillæg A, side 3658.

³⁰ Jf. bemærkningerne til konkurrenceloven, FT 1996/1997, tillæg A, side 3658 højre spalte.

4.3.2 Aftale, vedtagelse eller samordnet praksis

141. Det konkurrenceretlige aftalebegreb er bredere end det traditionelle obligationsretlige aftalebegreb og omfatter både skriftlige og mundtlige aftaler, udtrykkelige og stiltiende aftaler, herunder enighed om en samordnet adfærd. Det er således uden betydning, hvilken juridisk form en aftale har, og aftaler uden juridiske sanktionsmuligheder, som efterleves i praksis, kan også være omfattet af konkurrencelovens aftalebegreb.
142. Det afgørende for, om der foreligger en *aftale* i konkurrencelovens forstand, er, at mindst to virksomheder har givet udtryk for en fælles eller samstemmende vilje til at optræde på markedet på en bestemt måde. Der stilles i den forbindelse ikke krav om, at de involverede virksomheder har følt sig forpligtet - juridisk, faktisk eller moralsk - til at udvise den aftalte adfærd.³¹ Det er heller ikke afgørende, hvordan den samstemmende vilje kommer til udtryk, når blot denne afspejler den enighed, virksomhederne har opnået om at optræde på en bestemt måde.³²
143. Forbuddet i konkurrencelovens § 6 omfatter også *vedtagelser* inden for en sammenslutning af virksomheder, jf. § 6, stk. 3. Begrebet vedtagelser inden for en sammenslutning af virksomheder, der heller ikke behøver at være juridisk bindende for sammenslutningens medlemmer, kan efter forarbejderne til konkurrenceloven omfatte vedtægter, beslutninger og henstillinger.
144. Begrebet vedtagelse kan i praksis tillige omfatte f.eks. tilkendegivelser og anbefalinger til sammenslutningens medlemmer, herunder fra en brancheorganisation til dennes medlemmer.³³
145. En sammenslutnings vedtægter såvel som beslutninger truffet af sammenslutningens kompetente organer kan i sig selv udgøre en vedtagelse i konkurrencelovens § 6, stk. 3's forstand. Ensidige udmeldinger fra sammenslutningen, heriblandt henstillinger, anbefalinger, opfordringer og tilkendegivelser vil også kunne være omfattet af begrebet vedtagelse. Afgørende for, at sådanne tilkendegivelser, anbefalinger og henstillinger mv. er omfattet af begrebet, er, at sammenslutningen herved har tilsigtet, at udmeldingerne skal være egnet til at koordinere medlemmernes adfærd³⁴ - uanset om medlemmerne rent faktisk koordinerer deres adfærd på markedet, og uanset at medlemmerne ikke er forpligtede til at følge udmeldingerne.³⁵
146. CAD har anført, at CAD's udmeldinger i sagen ikke udgør en horisontal aftale, men at der er tale om en vertikal vedtagelse, der går fra CAD til medlemsværkstederne.

³¹ Jf. eksempelvis Retten i Første Instans' dom af 20. marts 2002 i sag T-9/99, *HFB Holding m.fl. mod Kommissionen*, præmis 199-200.

³² Jf. Levinsen m.fl., *Konkurrenceloven med kommentarer*, (3. udgave 2009), side 247.

³³ Jf. dom af 28. februar 2005 i sag nr. 38.13554/04 *Anklagemyndigheden mod DAG, Dansk Autogenbrug*, hvor en fremsendt e-mail til en brancheforenings medlemmer med et udfyldt priskalkulationseksempel udgjorde en vedtagelse inden for en sammenslutning af virksomheder, selvom det udtrykkelig var oplyst medlemmerne, at materialet alene var fremsendt til inspiration, og således ikke var hverken bindende eller vejledende for medlemmerne.

³⁴ Jf. Konkurrencerådets afgørelse af 30. januar 2008, *Lokale Pengeinstitutter*, punkt 182 og sag 45/85, *Verband der Sachversicherer mod Kommissionen*, præmis 32.

³⁵ Jf. Levinsen m.fl., *Konkurrenceloven med kommentarer*, (3. udgave 2009), side 275ff. og side 445 og utrykt dom af 28. februar 2005 fra Københavns byret i sag nr. 38.13554/04. *Anklagemyndighederne mod DAG, Dansk Autogenbrug* samt Konkurrenceankenævnets kendelse af 30. november 2009, *Dansk Transport og Logistik mod Konkurrencerådet*.

147. At CAD har vedtaget en fælles, koordineret strategi i forhold til Autobutler, som er videreformidlet via opfordringer til medlemmerne, der alle er aktive i det samme omsætningsled med henblik på at koordinere deres adfærd i overensstemmelse hermed, er efter Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens opfattelse dokumenteret ved følgende:
148. CAD's administrerende direktør har været aktiv i forhold til at opfordre CAD's medlemmer til specifikt at boykotte Autobutlers udbudsportal, blandt andet gennem sin artikel i Motormagasinet den 16. april 2012, hvoraf det fremgår, at:

"Autobutler.dk har lav pris som eneste udgangspunkt og som sin eksistensberettigelse. Det er indlysende en forretningsmodel, vi fraråder vore medlemmer at kaste sig ud i, og det er der mange grunde til."

"Værksteder, der lider den tort at være lavest bydende og få arbejdsopgaven, skal betale fem procent af fakturabeløbet til autobutler.dk."

"Autobutler snakker solen mørk i sit indlæg om at ville gå i spidsen for at indføre kvalitets- og stikprøvekontrol blandt de tilsluttede autoværksteder – som IT-aktør. Men også i autobranchen gælder den ældgamle læresætning om, at pris og kvalitet hænger sammen. Virkeligheden er nok nærmere, at den nye net-virksomhed har svært ved at få payback efter at have satset hårdt og sikkert mange penge, nu med nye investorer. CAD vil ikke medvirke til at fremme denne forretning, og derfor fraråder vi medlemmerne at bruge udbudsmodellen til "værkstedsshoppere" blandt bilisterne, hvilket også afspejler Autobutler.dk's relative lille tilslutning. CADs site findværksted.dk medvirker derimod til at skabe langsigtede relationer med nye kunder."

[Styrelsens understregning]

149. Det forhold, at det er CAD's administrerende direktør, som har skrevet artiklen, viser, at udmeldingen kommer fra en af CAD's kompetente organer³⁶, jf. § 8 i CAD's vedtægter, hvoraf det fremgår, at foreningen tegnes af hovedbestyrelsens formand eller foreningens daglige leder (CAD's administrerende direktør). Det er styrelsens vurdering, at en sådan udmelding fra foreningens administrerende direktør er egnet til at ensrette og koordinere medlemmernes adfærd.
150. Hertil kommer, at CAD på hovedbestyrelsesmødet den 24. maj 2012 specifikt har drøftet Autobutler i forbindelse med bestyrelsens mere generelle drøftelser om at fortsætte foreningens hidtidige strategi om at opfordre medlemmerne til at fravælge udbudsportaler.
151. Af referatet fra hovedbestyrelsesmødet fremgår det, at de tegningsberettigede personer i CAD deltog i mødet, idet både Henrik Pedersen (benævnt med initialerne HP i referatet) og Erik S. Rasmussen (benævnt med initialerne ESR i referatet) var til stede.
152. Under punkt 6 på dagsordenen "Hjemmesider, der udbyder service- og reparationer på "auktion" i autobranchen, og den igangværende debat herom, bl.a. i Motormagasinet. Tiltag, trusler og muligheder?" fremgår det, at Autobutlers udbudsportal blev drøftet og fremhævet som en særlig trussel for bilbranchen:

³⁶ Jf. FT 1996/1997, tillæg A, side 3658, højre spalte og dom af 28. februar 2005 i sag nr. 38.13554/04, Anklagemyndigheden mod DAG, Dansk Autogenbrug, punkt 65.

"ESR redegjorde for truslerne ved auktionssiternes fremfærd indenfor autobranschen, hvis vi ikke passer på, kan de gå hen og få et monopol lignende stilling som vi har set med Bilbasen. Især Autobutler, som netop har fået tilført en stor kapitalindsprøjtning, er meget aggressive i deres markedsføring, og deres planer om udvidelse af deres forretningskoncept til også at tilbyde en indkøbsforening vil helt klart være en trussel.

CAD har over flere gange været kritiske overfor specielt Autobutler i Motormagasinet, dette har indtil videre udelukkende givet positive tilkendegivelser fra vores medlemmer.

Hovedbestyrelsen drøftede forskellige muligheder for at imødegå truslen, bl.a. kan nævnes tilbud om en serviceaftale, med enten fast pris eller kilometerbestemt pris. Dette vil givetvis været et stort ønske fra forbrugeren, men kan være et problem for værkstederne, da vi kan risikere at få alle de "dårlige" biler. Erfaringer fra lastvognsbranchen har tidligere vist dette.

HP mente, at der kunne være 3 muligheder for at imødegå truslen:

- 1. Vi fortsætter vores nuværende strategi, hvor vi opfordre medlemmerne til at fravælge auktionssite.*
- 2. Vi laver selv en portal, evt. udbygning af www.findværksted.dk*
- 3. Branchen skal i fremtiden kunne tilbyde service- og reparationsaftaler.*

Vi skal følge op på truslen og eventuelle modtræk på de kommende hovedbestyrelsesmøder."

[Styrelsens understregning]

153. Mødereferatet dokumenterer, efter styrelsens opfattelse, at CAD på et tidligere tidspunkt har vedtaget, at medlemmerne konkret skulle opfordres til at boykotte Autobutler, idet det blandt løsningsmodellerne for at imødegå truslen fra Autobutler fremgår, at CAD "fortsætter" deres nuværende "strategi" om at opfordre medlemmerne til at fravælge udbudsportaler, der formidler salg af bilreparationer og serviceeftersyn, herunder Autobutler.
154. Referatet fra hovedbestyrelsesmødet er efterfølgende blevet sendt ud til hovedbestyrelsen den 7. juni 2012 og til lokalforeningernes medlemmer den 14. juni 2012. Referatet er således videreformidlet til foreningens medlemmer.
155. Strategien om specifikt at opfordre medlemmerne til at boykotte Autobutlers udbudsportal er endvidere gentaget i CAD's beretning for 2012, udsendt ultimo september 2012, hvor CAD samtidig, og som noget nyt, tilbyder medlemmerne hjælp til at komme ud af diverse aftaler med Autobutler eller lignende hjemmesider ved at henvise medlemmerne til at kontakte CAD's advokat. Det fremgår heraf, at:

"De fleste i autobranschen har helt sikkert bemærket, at den mest aggressive "spiller" på markedet for udbudsportaler for tiden er Autobutler, og dels, at der hen over forsommeren har været en debat i Motormagasinet mellem CAD på den ene side, og Autobutler på den anden side, der gik på, hvilke holdninger, der bør være fremherskende. Og for endnu engang at gøre CAD's holdning klar, så er den ganske enkelt, at værkstederne under CAD ikke skal acceptere at lade sit gode håndværk udbyde på nettet til lavest bydende bilejer. Og som yderligere straf skal værkstederne til og med aflevere en stor del af dækningsbidraget til Autobutler – helt og særdeles uacceptabelt. CAD skal fortsat opfordre værkstederne til at gå langt udenom alle former for portaler, hvor der er tale om, at branchens kvalitets håndværk bliver sat på auktion. I CAD har vi hørt mange tilkendegivelser fra medlemmerne, der

beskriver sælgerne fra især Autobutler som særdeles pågående og vedholdende, og ikke tager et nej for et nej. Er der værksteder, der behøver assistance for at komme ud af diverse aftaler og kontrakter med Autobutler eller lignende hjemmesider, så kontakt endelig CAD's advokat på sekretariat."

[Styrelsens understregning]

156. Uddraget fra CAD's beretning viser, at CAD har gentaget sin opfordring til medlemsværkstederne om at boykotte Autobutler, som i beretningen karakteriseres som "den mest aggressive "spiller" på markedet", og at CAD, som noget nyt, samtidig tilbyder medlemmerne hjælp til at komme ud af diverse aftaler med Autobutler eller lignende hjemmesider ved at henvise medlemmerne til at kontakte CAD's advokat. Det er i beretningen udtrykkeligt anført, at medlemmerne ikke skal handle med Autobutler, fordi værkstederne skal "aflevere en stor del af dækningsbidraget til Autobutler". CAD har således opfordret medlemmerne til at ændre adfærd for så vidt angår deres køb af specifikt Autobutlers formidlingsydelse.
157. Det er i øvrigt også bekræftet ved den interne e-mail af 26. april 2012, at der i CAD's hovedbestyrelse har været en fælles forståelse om, at medlemmerne ikke skulle bruge Autobutlers udbudsportal som afsætningskanal:

"Kære alle.

[...]

Ovennævnte alene for at kunne imødekomme hovedbestyrelsens og vore medlemmers ønske om IKKE at medvirke til at fremme Autobutlers forretningsmodel i branchens.

Med venlig hilsen

Centralforeningen af Autoreparatører i Danmark (CAD)

*Erik S. Rasmussen
direktør"*

[Styrelsens understregning]

158. Det er endvidere styrelsens vurdering, at vedtagelsen i sagen har karakter af en horisontal koordinering, idet vedtagelsen er truffet af en brancheorganisation, hvis medlemmer alle er aktive i samme omsætningsled. Medlemmerne er således aktuelle eller potentielle konkurrenter til hinanden, hvilket heller ikke er blevet bestridt af CAD. Styrelsen skal i den forbindelse henvise til bl.a. nedennævnte praksis:
159. I *DTL-sagen*³⁷ betegnede Konkurrencerådet, uden at Konkurrenceankenævnet senere ændrede dette, informationsudvekslingen mellem DTL og foreningens medlemmer således:

³⁷ Jf. Konkurrencerådets afgørelse af 17. december 2008, *Dansk Transport og Logistik informationsudveksling*, punkt 345 og Konkurrenceankenævnets kendelse af 30. november 2009, *Dansk Transport og Logistik (DTL) mod Konkurrencerådet ("DTL-sagen")*.

"... horisontal koordinering af DTL's medlemmers omkostningsstruktur og/eller prissætning, som har til formål at begrænse konkurrencen mærkbart."

[Styrelsens understregning]

160. Styrelsen henviser endvidere til Retten i Horsens dom af 4. oktober 2007, *Danske Kroer & Hoteller*, side 17, hvor den ulovlige vedtægtsbestemmelse indeholdende et forbud mod at skilte eller annoncere med priser under foreningens mindstepriser blev omtalt således:

"... finder retten, at der med vedtægtsbestemmelserne er tale om en pristilkendegivelse af horisontal karakter, der må ligestilles med en egentlig prisvedtagelse."

[Styrelsens understregning]

161. I den konkrete sag udtaler Retten i Horsens tillige, at det bl.a. er en betingelse for at anse prisvedtagelsen for omfattet af konkurrencelovens § 6, stk. 1, at foreningens medlemmer kan anses for konkurrenter. Retten i Horsens fandt, at i hvert fald en betydelig del af medlemsvirksomhederne i sagen var konkurrenter, selvom ikke alle medlemskroer og -hoteller var beliggende i en indbyrdes geografisk afstand, der gjorde dem til konkurrenter i forhold til hinanden.
162. Sammenfattende finder styrelsen, at der er tilstrækkeligt bevis for, at der foreligger en horisontal koordinering i form af en vedtagelse truffet af en brancheorganisation, hvis medlemmer alle er aktive i samme omsætningsled, og dermed konkurrenter til hinanden, om at boykotte Autobutlers udbudsportal. Denne vedtagelse er blevet meldt ud til foreningens medlemmer i form af konkrete opfordringer til at boykotte Autobulers udbudsportal.

4.3.3 Til formål eller følge at begrænse konkurrencen

163. En aftale, vedtagelse eller samordnet praksis omfattes kun af forbuddet i konkurrencelovens § 6, hvis den direkte eller indirekte har til formål eller til følge at begrænse konkurrencen.

4.3.3.1 Hvornår har en aftale til formål at begrænse konkurrencen?

164. En aftale, der har til formål at begrænse konkurrencen er ifølge selve sin natur konkurrencebegrænsende og udgør en alvorlig overtrædelse af konkurrencelovens § 6, stk. 1 og TEUF artikel 101, stk. 1.³⁸ Det er tillige fastslået af Kommissionen, at aftaler med et konkurrencebegrænsende formål, er aftaler, "*der ifølge selve deres natur er egnet til at begrænse konkurrencen*", og hvis en aftale har et konkurrencebegrænsende formål, er det ikke nødvendigt at påvise nogen konkrete virkninger på markedet.³⁹

³⁸ Jf. sag C 209/07, *BIDS*, Sml. 2008, s. 8637, præmis 17.

³⁹ Jf. sag T-224/00, *Archer Daniels*, præmis 142, sag C-49/92 P, *Anic Partecipazioni*, præmis 99, sag C-209/07, *BIDS*, præmis 16 og 21 og Kommissionens retningslinjer af 14. januar 2011 for anvendelsen af traktatens artikel 101 på horisontale samarbejdsaftaler ("horisontale retningslinjer"), punkt 24, som også er gentaget i Konkurrenceankenævnets kendelse af 16. november 2012, *Dansk Ejendomsrådgiverforening m.fl. mod Konkurrencerådet ("Boliga-sagen")*, side 30.

165. Styrelsen har i vurderingen af, hvorvidt CAD's adfærd i sagen har haft til formål at begrænse konkurrencen inddraget kriterierne i EU-praksis og de horisontale retningslinjer⁴⁰ samt *ITD-sagen*, som fastslår, at den relevante barre for, om en given adfærd udgør en formåls-overtrædelse, er, at adfærden *"objektivt bedømt rummer et sådant potentiale af konkurrenceskadelige virkninger, at det til imødegåelse heraf ikke er fornødent at påvise faktisk indtrådte skadevirkninger"*.⁴¹
166. I *T-Mobile-sagen*⁴² havde repræsentanter for mobiloperatører, der udbyder tjenesteydelser inden for mobil telekommunikation, mødtes én gang, hvor de drøftede en nedsættelse af standardgodtgørelser til forhandlere for postpaid-abonnementer pr. eller omkring den 1. september 2001. Domstolen fastslog i præmis 43:

"Herefter skal det første spørgsmål besvares med, at en samordnet praksis har et konkurrencebegrænsende formål som omhandlet i artikel 81, stk. 1, EF, når den på grund af sit indhold og de formål, der herved tilsigtes opfyldt, og den retlige og økonomiske sammenhæng, hvori den indgår, konkret kan hindre, begrænse eller fordreje konkurrencen inden for fællesmarkedet. Det er ikke nødvendigt, at konkurrencen faktisk hindres, begrænses eller fordrejes, eller at der foreligger en direkte forbindelse mellem denne samordnede praksis og detailpriserne. Udveksling af oplysninger mellem konkurrenter har et konkurrencebegrænsende formål, når de kan fjerne usikkerhedsmomenter med hensyn til de berørte virksomheders påtænkte adfærd."

[Styrelsens understregning]

167. I *T-Mobile-sagens* præmis 31 udtalte Domstolen følgende om vurderingen af, hvorvidt en samordnet praksis kan antages at have et konkurrencebegrænsende formål:

*"Hvad angår vurderingen af, om en samordnet praksis som den, der er omhandlet i hovedsagen, har et konkurrencebegrænsende formål, skal det – således som generaladvokaten har anført i punkt 46 i forslaget til afgørelse – for det første bemærkes, at for at en samordnet praksis kan anses for at have et konkurrencebegrænsende formål, er det tilstrækkeligt, at den kan påvirke konkurrencen negativt. Med andre ord skal den samordnede praksis blot konkret – dvs. under hensyntagen til den pågældende retlige og økonomiske sammenhæng – kunne hindre, begrænse eller fordreje konkurrencen inden for fællesmarkedet. Hvorvidt og i hvilket omfang en sådan konkurrencebegrænsende virkning imidlertid rent faktisk indtræder, kan højst være relevant for udmålingen af eventuelle bøder og bedømmelsen af retten til erstatning, herunder med tillæg af renter."*⁴³

[Styrelsens understregning]

168. For at en aftale, vedtagelse eller samordnet praksis kan anses for at have et konkurrencebegrænsende formål, er det således tilstrækkeligt, at aftalen mv. kan påvirke konkurrencen på det relevante marked. Om og i givet fald i hvilket omfang en sådan

⁴⁰ Kommissionens retningslinjer af 14. januar 2011 for anvendelsen af traktatens artikel 101 på horisontale samarbejdsaftaler ("horisontale retningslinjer"), punkt 25.

⁴¹ Jf. Konkurrenceankenævnets kendelse af 30. november 2009, *International Transport Danmark (ITD) mod Konkurrencerådet* ("*ITD-sagen*"), side 184-185, gentaget i Konkurrenceankenævnets kendelse af 9. december 2013, *Den Danske Dyr lægeforening mod Konkurrencerådet* ("*Dyr læge-sagen*"), side 14.

⁴² Sag C-8/08, *T-Mobile Netherlands BV m.fl.* ("*T-Mobile-sagen*") (anmodning om præjudiciel afgørelse).

⁴³ Gentaget i sag C-32/11, *Allianz Hungária Biztosító Zrt. m.fl.* ("*Allianz-sagen*"), præmis 38.

konkurrencebegrænsende virkning rent faktisk indtræder, er alene relevant for udmålingen af bøder og retten til erstatning.

169. I de horisontale retningslinjer er det gentaget, at det er relevant at se på (i) aftalens indhold, (ii) de målsætninger, der søges gennemført med aftalen, og (iii) den økonomiske og retlige sammenhæng, som aftalen optræder i. Kommissionen udtrykker dette på følgende måde:

*"For at vurdere, om en aftale har et konkurrencebegrænsende formål, skal der ifølge EU-Domstolens faste retspraksis tages hensyn til aftalens indhold, de målsætninger, der søges gennemført med aftalen, og den økonomiske og retlige sammenhæng, hvori aftalen indgår. Selv om parternes hensigt ikke er en nødvendig faktor for at fastslå, om en aftale har et konkurrencebegrænsende formål kan Kommissionen dog medtage dette aspekt i sin analyse."*⁴⁴

[Styrelsens understregning]

170. For så vidt angår det første kriterium, aftalens indhold, bemærker styrelsen, at det af artiklen i Motor-magasinet den 16. april 2012, fremgår, at:

"Autobutler.dk har lav pris som eneste udgangspunkt og som sin eksistensberettigelse. Det er indlysende en forretningsmodel, vi fraråder vore medlemmer at kaste sig ud i, og det er der mange grunde til."

"Værksteder, der lider den tort at være lavest bydende og få arbejdsopgaven, skal betale fem procent af fakturabeløbet til autobutler.dk."

"Autobutler snakker solen mørk i sit indlæg om at ville gå i spidsen for at indføre kvalitets- og stikprøvekontrol blandt de tilsluttede autoværksteder – som IT-aktør. Men også i autobranchen gælder den ældgamle læresætning om, at pris og kvalitet hænger sammen. Virkeligheden er nok nærmere, at den nye net-virksomhed har svært ved at få payback efter at have satset hårdt og sikkert mange penge, nu med nye investorer. CAD vil ikke medvirke til at fremme denne forretning, og derfor fraråder vi medlemmerne at bruge udbudsmodellen til "værkstedsshoppere" blandt bilisterne, hvilket også afspejler Autobutler.dk's relative lille tilslutning. CADs site findværksted.dk medvirker derimod til at skabe langsigtede relationer med nye kunder."

[Styrelsens understregning]

171. I relation til det første kriterium bemærkes det endvidere, at det af referatet fra CAD's hovedbestyrelsesmøde den 24. maj 2012 fremgår, at:

"vi fortsætter vores nuværende strategi, hvor vi opfordre medlemmerne til at fravælge auktionssite"

[Styrelsens understregning]

172. Styrelsen skal hertil bemærke, at mødereferatet, efter styrelsens opfattelse, dokumenterer, at CAD på et tidligere tidspunkt har vedtaget, at medlemmerne konkret skulle boykotte Autobutler, idet det fremgår, at CAD "fortsætter" deres nuværende "strategi" om at opfordre

⁴⁴ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 25.

medlemmerne til at fravælge udbudsportaler, der formidler salg af bilreparationer og serviceeftersyn, herunder Autobutler.

173. Hertil kommer, at CAD's hovedbestyrelse har fortsat den hidtidige strategi, idet CAD – ifølge det af CAD oplyste – i september 2012 udsendte CAD's årsberetning, hvori CAD gentager sin opfordring til medlemmerne om at boykotte Autobutler og som noget nyt samtidig tilbyder medlemmerne hjælp til at komme ud af aftaler med Autobutler eller lignende hjemmesider ved at henvise medlemmerne til at kontakte CAD's advokat.

174. For så vidt angår det andet kriterium, de målsætninger, der søges gennemført med aftalen, bemærker styrelsen, at det af artiklen i Motor-magasinet fremgår, at:

"Autobutler.dk har lav pris som eneste udgangspunkt og som sin eksistensberettigelse. Det er indlysende en forretningsmodel, vi fraråder vore medlemmer at kaste sig ud i..."

"Værksteder, der lider den tort at være lavest bydende og få arbejdsopgaven, skal betale fem procent af fakturabeløbet til autobutler.dk"

"CAD vil ikke medvirke til at fremme denne forretning"

"Jeg håber, at ovennævnte bringer Christian Legené i en bedre forståelse af, hvorfor han møder, og har mødt, både skepsis, modstand og "lukkede døre". Problemet er, når nogle i gennemsigtighedens hellige navn vil leve af andres arbejde."

[Styrelsens understregning]

175. Ligeledes fremgår det af CAD's årsberetning for 2012, at:

"Og som yderligere straf skal værkstederne til og med aflevere en stor del af dækningsbidraget til Autobutler – helt og særdeles uacceptabelt. CAD skal fortsat opfordre værkstederne til at gå langt udenom alle former for portaler, hvor der er tale om, at branchens kvalitetshåndværk bliver sat på auktion"

"Er der værksteder, der behøver assistance for at komme ud af diverse aftaler og kontrakter med Autobutler eller lignende hjemmesider, så kontakt endelig CAD's advokat på sekretariat."

[Styrelsens understregning]

176. Det fremgår af ovenstående, at indholdet af og målsætningen med vedtagelsen, er, at CAD har opfordret medlemmerne til at boykotte Autobutlers udbudsportal, fordi Autobutler har fokus på værkstedernes sammenlignelige tilbud om priser på reparationer, og fordi CAD's medlemmer mister en del af deres dækningsbidrag ved at bruge udbudsportalen. CAD's opfordringer til medlemmerne om at boykotte Autobutlers udbudsportal har således haft til formål at reducere den yderligere priskonkurrence og gennemsigtighed, som Autobutlers udbudsportal tilfører i et forsøg på at bevare status quo på markedet for reparation og vedligeholdelse af motorkøretøjer, dvs. et marked uden det yderligere prispres, som Autobutler tilfører.

177. Til det sidste kriterium, den økonomiske og retlige sammenhæng, som vedtagelsen optræder i, bemærker styrelsen følgende:

178. For det *første* har markedet for reparation og vedligeholdelse af motorkøretøjer traditionelt været karakteriseret ved, at forbrugerne har haft vanskeligt ved at sammenligne værkstedernes priser, fordi det har været tidskrævende at indhente tilbud fra de enkelte værksteder. Forbrugerne anvender således i betydeligt omfang autoriserede værksteder, selv om priserne er højere og kundetilfredsheden lavere end hos de uafhængige værksteder. Af samme årsag har forbrugerne ikke udøvet et stærkt pres på værkstedernes priser, selvom markedet er fragmenteret med mange udbydere inden for bilreparationer og serviceeftersyn.
179. Med Autobutlers udbudsportal er der imidlertid blevet tilført en øget gennemsigtighed og priskonkurrence på markedet for reparation og vedligeholdelse af motorkøretøjer, som har øget forbrugernes mulighed for at sammenligne værkstedernes priser og spare penge på værkstedsregningen ved at lade værkstederne byde på de opgaver, der lægges op på portalen.
180. Før Autobutler lancerede sin udbudsportal var forbrugerne endvidere henvist til selv at indhente tilbud fra værkstederne, og værkstederne havde omvendt heller ikke den samme genvej til værkstedskunder via internettet.
181. Internettet, herunder udbudsportaler, er således en meget effektiv måde for virksomheder at nå ud til et større antal og en videre kreds af kunder sammenlignet med de traditionelle salgsmetoder og er derfor en vigtig, alternativ afsætningskanal for virksomhederne.
182. For det *andet* begrænser CAD's opfordringer til medlemmerne om at boykotte Autobutlers udbudsportal konkurrencen mellem værkstederne, fordi disse berøves den ekstra fordel og mulighed for at markedsføre sig via Autobutlers udbudsportal. Et mindre antal bydende værksteder kan også begrænse antallet af interesserede bilejere og dermed begrænse afsætningsmulighederne for særligt prisbillige værksteder. Det bemærkes, at CAD's artikel i Motor-magasinet, hvori CAD's administrerende direktør konkret har opfordret medlemmerne i CAD til at boykotte Autobutlers udbudsportal, ikke alene har virkning for CAD's medlemmer, men også for andre værksteder, der enten allerede bruger eller måtte overveje at bruge Autobutlers udbudsportal, idet Motor-magasinet bliver læst af både de autoriserede og de uafhængige værksteder i autobranchen.⁴⁵
183. Da Autobutlers udbudsportal er bygget op omkring (og er afhængig af) antallet af brugere (henholdsvis værksteder og bilejere), er CAD's opfordringer til medlemmerne om at boykotte Autobutlers udbudsportal egnet til at begrænse konkurrencen på markedet for bilreparationer og serviceeftersyn, fordi Autobutler tilfører gennemsigtighed og øget prispres i branchen, hvis værkstederne bruger portalen.
184. Endelig og for det *tredje* har CAD's udmeldinger i sagen til formål at bevare status quo på markedet for reparation og vedligeholdelse af motorkøretøjer, dvs. at bevare et marked uden det yderligere prispres, som Autobutlers udbudsportal tilfører. Af Autobutlers hjemmeside, www.autobutler.dk, fremgår det, at man som bilejer kan spare 20-40 % på værkstedsregningen ved at bruge portalen.
185. Foruden EU-praksis og de horisontale retningslinjer vedrørende kriterierne for vurdering af, hvorvidt en given adfærd har til formål at begrænse konkurrencen, samt barren fra *ITD-sagen*, som behandles nedenfor i afsnit 4.3.3.3, er der også i konkurrencelovens § 7, stk. 2 en vis vejledning i, hvilke begrænsninger, der anses for at have til formål at begrænse konkurrencen. Af opregningen i § 7, stk. 2 fremgår det, at de såkaldte bagatelgrænser i bestemmelsens stk. 1

⁴⁵ Ifølge Motor-magasinet's profil på LinkedIn udkommer magasinet i et oplag på 6.500 eksemplarer, 44 gange om året og er Danmarks eneste fagblad til autobranchen. Målgruppen er både aktører i autobranchen og aktører med tilknytning til branchen.

ikke gælder i fire tilfælde, herunder for aftaler/vedtagelser, der begrænser produktion eller salg (§ 7, stk. 2, nr. 2), fordi disse anses som "hardcore" konkurrencebegrænsninger, der er lige så skadelige for konkurrencen som prisaftaler. For aftaler/vedtagelser, der begrænser produktion eller salg gælder det, at disse uvægerligt vil presse prisen i vejret, idet udbuddet begrænses. Dermed har sådanne aftaler/vedtagelser mange lighedspunkter med prisaftaler.⁴⁶ Undtagelsen i konkurrencelovens § 7, stk. 2, nr. 2 om begrænsning af produktion eller salg indebærer således, at forbuddet i § 6, stk. 1 finder anvendelse, uanset at de deltagende virksomheder har en omsætning eller markedsandele, som normalt ville fritage dem efter de kvantitative bagatelgrænser i lovens § 7, stk. 1. Når denne aftaletype i sig selv anses for at være konkurrencebegrænsende, skyldes det bl.a., at den begrænser det primære konkurrenceparameter, nemlig prisen for en vare eller tjenesteydelse, som er et af de væsentligste elementer for en effektiv konkurrence.⁴⁷

186. Forbuddet i konkurrencelovens § 6, stk. 1 omfatter både horisontale og vertikale aftaler. For horisontale aftaler, dvs. aftaler, som er indgået mellem virksomheder på samme produktions- eller omsætningstrin, gælder det, at der sondres mellem aftaler, som har til formål at begrænse konkurrencen og aftaler, som ikke har til formål at begrænse konkurrencen. Under aftaler, som er forbudte (og dermed i strid med konkurrencelovens § 6, stk. 1) falder bl.a. prisaftaler og produktionsbegrænsninger, fordi deres formål netop er at begrænse konkurrencen.⁴⁸
187. CAD's udmeldinger i sagen har overordnet til formål at reducere den yderligere priskonkurrence og gennemsigtighed, som Autobutlers udbudsportal tilfører branchen. Dette har i sig selv et konkurrencebegrænsende formål og et potentiale af konkurrenceskadelige virkninger. Autobutlers udbudsportal er bygget op omkring (og er afhængig af) antallet af brugere (værksteder og bilejere), idet portalen alene er interessant for bilejerne, hvis der er værksteder, som er tilmeldt Autobutler og dermed har adgang til at byde på de opgaver, der lægges op på portalen. CAD har derfor - ved at opfordre medlemmerne til ikke at bruge udbudsportalen - forsøgt at holde CAD's medlemmer uden for denne priskonkurrence og dermed også det øgede prispres, som Autobutler tilfører branchen. Det bemærkes i den forbindelse, at CAD's opfordringer i sagen er normerende for medlemmerne, som lytter til og naturligt læner sig op ad de udmeldinger, der kommer fra deres brancheforening. CAD's udmeldinger er således egnet til at ensrette medlemmernes adfærd på markedet.
188. CAD's adfærd i sagen har til formål at stoppe medlemmernes køb af den formidlingsydelse, som Autobutler sælger. Dette har karakter af en opfordring til boykot og er i strid med konkurrencelovens § 6, stk. 2, nr. 2.
189. En boykot er et eksempel på en aftaletype, som har til formål at begrænse konkurrencen. Dette er fastslået i praksis, herunder i *Papiers Peints-sagen*⁴⁹ og *Rørkartelsagen*⁵⁰, jf. punkt 190 og 191-193 nedenfor. Selvom de to sager på andre punkter adskiller sig fra nærværende sag, støtter begge afgørelser, at en boykot har til formål at begrænse konkurrencen. I litteraturen defineres en boykot som "*en aftale mellem to eller flere virksomheder om enten at stoppe leverancer til en bestemt aftager eller at stoppe indkøb fra en bestemt leverandør*".⁵¹ I begge

⁴⁶ Jf. Konkurrenceloven med forarbejder, 2010, almindelige bemærkninger til lovforslaget, afsnit 2.1.

⁴⁷ Jf. Levinsen m.fl., *Konkurrenceloven med kommentarer*, (3. udgave 2009), side 499.

⁴⁸ Jf. Levinsen m.fl., *Konkurrenceloven med kommentarer*, (3. udgave 2009), side 313.

⁴⁹ Kommissionens beslutning af 23. juli 1974, *Papiers Peints de Belgique* ("*Papiers Peints-sagen*").

⁵⁰ Kommissionens beslutning af 21. oktober 1998 i sag COMP/35.691, *Pre-insulated pipe cartel* ("*Rørkartel-sagen*"), EFT 1999 L24/1.

⁵¹ Jf. Levinsen m.fl., *Konkurrenceloven med kommentarer*, (3. udgave 2009), side 314.

situationer vil der umiddelbart være tale om begrænsning af produktion eller afsætning i strid med konkurrencelovens § 6, stk. 2, nr. 2 eller artikel 101, stk. 1, litra b. Kollektive boykotforanstaltninger mod en enkelt virksomhed er således forbudt, også selvom der er tale om en boykot af en aktør, der opererer på et andet produktmarked end de virksomheder, som har vedtaget boykotten.

190. I *Papiers Peints-sagen* blev det anset for en overtrædelse af artikel 81, stk. 1 (nu artikel 101, stk. 1), at en sammenslutning af belgiske tapetfabrikanter havde besluttet ikke at levere til en tapetforhandler, fordi denne bl.a. ikke ville overholde sammenslutningens almindelige forretningsbetingelser, herunder bindende bruttopriser.⁵²
191. I *Rørkartel-sagen* fandt Kommissionen, at der havde foreligget en aftale mellem virksomhederne om en kollektiv boykot af de entreprenører og leverandører, der var involveret i et projekt, som konkurrenten Powerpipe og ikke karteldeltagerne havde fået.
192. I sagen udtalte Retten i Første Instans⁵³, at når der er tale om en aftale, vedtagelse eller samordnet praksis om boykot, har denne til formål at begrænse konkurrencen, og det er herefter ikke nødvendigt at påvise en boykottaftales faktiske virkninger.
193. Det bemærkes i den forbindelse, at selvom den kollektive boykot i *Rørkartel-sagen* var en del af et større aftalekompleks, anså Kommissionen, støttet af Retten i Første Instans, den kollektive boykot som sådan for at have til formål at begrænse konkurrencen.⁵⁴
194. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har den 24. august 2007 sendt et brev til ministeren for familie- og forbrugsanliggender vedrørende en henvendelse fra en væsentlig del af dagligvarebranchen om branchens fælles plan mod fedme og fremme af sund levevis. Det var her styrelsens vurdering, at et særligt punkt om, at dagligvarebranchen ville afstå fra at sælge en bestemt type slik kunne få virkninger svarende til en boykot og dermed være "en alvorlig overtrædelse" af konkurrenceloven.
195. Endelig er det fastslået i praksis, at horisontale aftaler om begrænsning af udbud i form af leveringsnægtelse til en udbudsportal har til formål at begrænse konkurrencen, jf. *Boliga-sagen*⁵⁵. Dette gælder, uanset om der er tale om en boykot af en aktør, der opererer på et andet produktmarked end de virksomheder, som har vedtaget boykotten, jf. punkt 187-190 ovenfor.
196. Konkurrenceankenævnet udtaler i *Boliga-sagen*, side 30, at:

"Konkurrenceankenævnet finder på denne baggrund, at Konkurrencerådet har godtgjort, at Klagerne har deltaget i en samordnet praksis om at nægte levering af billeder til Boliga.dk. Den samordnede praksis er implementeret i de enkelte kæder ved kædeinterne udmeldinger og Boligsiden A/S' løbende overvågning af de enkelte ejendomsmægleres visning af billeder på Boliga.dk."

⁵² Dette punkt i Kommissionens beslutning blev opretholdt i EU-Domstolens dom i *Papiers Peints*, sag 73/74.

⁵³ Jf. Retten i Første Instans' dom af 20. marts 2002 i sag T-23/99, LR AF 1998 A/S, tidligere *Løgstør Rør A/ mod Kommissionen ("Rørkartel-sagen")*, sml. 2002, II-01705, præmis 157.

⁵⁴ Jf. Retten i Første Instans' dom af 20. marts 2002 i sag T-23/99, LR AF 1998 A/S, tidligere *Løgstør Rør A/ mod Kommissionen ("Rørkartel-sagen")*, sml. 2002, II-01705, præmis 147, 154 og 155.

⁵⁵ Jf. Konkurrenceankenævnets kendelse af 16. november 2012, *Dansk Ejendomsmæglerforening m.fl. mod Konkurrencerådet ("Boliga-sagen")*. Konkurrenceankenævnet betegnede dog i den konkrete sag, modsat Konkurrencerådet, ikke overtrædelsen som boykot.

"En samordnet praksis kan antages at have et konkurrencebegrænsende formål i strid med konkurrencelovens § 6, selvom den ikke udelukkende har til formål at begrænse konkurrencen, men også forfølger andre, lovlige formål."

"Klagerens markedsstyrke på markedet for ejendomsformidling gør, at leveringsnægtelsen stiller Boliga.dk i en ufordelagtig konkurrencemæssig situation i forhold til Klagerne på markedet for boligsøgeportaler, hvor parterne er konkurrenter."

"Henset hertil er det nævnets opfattelse, at den samordnede praksis må anses at have til formål at begrænse konkurrencen på markedet for boligsøgeportaler."

[Styrelsens understregning]

197. Litteraturen karakteriserer ligeledes boykot som en formåls-overtrædelse af konkurrencelovens § 6, stk. 1. Således sammenfattes det i litteraturen, at:

*"Collective boycotts include, for example, the refusal to supply certain customers or to conclude transactions with certain sub-contractors. The aim of such boycotts is usually to punish a "troublemaking" customer, supplier or competitor for its trading practice (a defensive boycott) or to force a trader to adopt a certain course of conduct (a predatory boycott). Such practices constitute a deliberate violation of Article 81(1)."*⁵⁶

198. For så vidt angår ITD-sagen⁵⁷, som fastslår, at en given adfærd udgør en formåls-overtrædelse, hvis adfærden *"objektivt bedømt rummer et sådant potentiale af konkurrenceskadelige virkninger, at det til imødegåelse heraf ikke er fornødent at påvise faktisk indtrådte skadevirkninger"*⁵⁸ bemærkes det, at styrelsen er enig med CAD i, at denne barre er relevant for vurderingen i nærværende sag.
199. Styrelsen er imidlertid ikke enig med CAD i, at ITD- og DTL-sagerne i øvrigt er relevante for sagen, idet denne sag på en række områder adskiller sig markant fra de to sager. Nærværende sag vedrører beskyttelse mod priskonkurrence i form af opfordringer til en boykot af en bestemt aktør, mens ITD- og DTL-sagerne handlede om udmeldinger om prisforhold, hvor det centrale spørgsmål angik konkretiseringsgraden af disse udmeldinger. Konkurrenceankenævnets praksis om en brancheforenings udmeldinger vedrørende prisforhold kan således ikke uden videre overføres til en sag om opfordring til boykot rettet mod en bestemt aktør.
200. Det er styrelsens vurdering, at CAD's opfordringer i sagen i sig selv – ud fra de anførte argumenter ovenfor – *"objektivt bedømt rummer et sådant potentiale af konkurrenceskadelige virkninger, at det til imødegåelse heraf ikke er fornødent at påvise faktisk indtrådte skadevirkninger."*

⁵⁶ Jf. Van Bael & Bellis, *Competition Law of the European Community*, (5. udgave 2011), side 378.

⁵⁷ Jf. Konkurrenceankenævnets kendelse af 26. november 2009, *International Transport Danmark mod Konkurrencerådet* ("ITD-sagen").

⁵⁸ Senest gentaget af Konkurrenceankenævnet i kendelse af 9. december 2013, *Den Danske Dyrlægeforening mod Konkurrencerådet* ("Dyrlæge-sagen"), side 14.

4.3.3.2 CAD's opfordringer til at boykotte Autobutlers udbudsportal – konkretiserede opfordringer og tilbud om advokathjælp

201. Det materiale, som Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har indhentet i sagen, viser, efter styrelsens vurdering, at CAD har opfordret medlemmerne til at boykotte specifikt Autobutlers udbudsportal.
202. CAD har anført, at CAD's udmeldinger i sagens bilag ikke specifikt vedrører Autobutler, men udbudsportaler generelt, idet CAD har brugt Autobutler synonymt med betegnelsen udbudsportaler.
203. CAD har endvidere anført, at CAD ikke har opfordret medlemsværkstederne til at boykotte Autobutler, da ordet "boykot" ikke fremgår noget sted i sagsmaterialet, og fordi styrelsen mislæser materialet. CAD henviser til, at styrelsen tidligere i *Boliga-sagen* har anvendt terminologien "boykot", uden at Konkurrenceankenævnet har fulgt denne terminologi.
204. Indledningsvist bemærkes det, at betegnelsen "boykot" for så vidt ikke er afgørende for sagen, idet det afgørende er potentialet af de konkurrenceskadelige virkninger, som CAD's adfærd rummer (beskrevet i afsnit 4.3.3.1 ovenfor). Styrelsen er imidlertid ikke enig med CAD i, at det er nødvendigt, at terminologien "boykot" fremgår i sagsmaterialet.
205. Styrelsen er heller ikke enig med CAD i (i) at der ikke er tale om en boykot (og bevis herfor), eller (ii) at denne ikke skulle være rettet mod en specifik aktør i markedet. Styrelsen vurderer tværtimod, at der foreligger bevis for konkretiserede opfordringer om en boykot, der specifikt er rettet mod Autobutler.
206. Styrelsens vurdering af, at der i sagsmaterialet er bevis for en boykot, er baseret på opfordringer fra CAD til medlemmerne:
 - (i) i en artikel af den 16. april 2012 i Motor-magasinet, hvoraf det fremgår, at "Autobutler.dk har lav pris som eneste udgangspunkt og som sin eksistensberettigelse. Det er indlysende en forretningsmodel, vi fraråder vore medlemmer at kaste sig ud i...", "værksteder ... skal betale fem procent af fakturabeløbet til autobutler.dk" og "CAD vil ikke medvirke til at fremme denne forretning",
 - (ii) gennem udsendelse af et mødereferat fra et hovedbestyrelsesmøde den 24. maj 2012, hvoraf det fremgår, at "vi fortsætter vores nuværende strategi, hvor vi opfordre medlemmerne til at fravælge auktionssite", og
 - (iii) i CAD's årsberetning for 2012, udsendt ultimo september 2012, hvor CAD gentager opfordringen og, som noget nyt, samtidig tilbyder medlemmerne hjælp til at komme ud af diverse aftaler med Autobutler eller lignende hjemmesider ved at henvise medlemmerne til at kontakte CAD's advokat: "Og som yderligere straf skal værktøjerne til og med aflevere en stor del af dækningsbidraget til Autobutler – helt og særdeles uacceptabelt. CAD skal fortsat opfordre værktøjerne til at gå langt udenom alle former for portaler, hvor der er tale om, at branchens kvalitetshåndværk bliver sat på auktion" og "Er der værktøjder, der behøver assistance for at komme ud af diverse aftaler og kontrakter med Autobutler eller lignende hjemmesider, så kontakt endelig CAD's advokat på sekretariat".

207. Af ovenstående uddrag af sagsmaterialet fremgår det, at indholdet af vedtagelsen og de målsætninger, der søges gennemført herved er en fælles, koordineret strategi om at opfordre medlemmerne til at boykotte Autobutler.
208. CAD har endvidere anført, at mødereferatet fra hovedbestyrelsesmødet den 24. maj 2012 ikke kan bruges som bevis (eller en del af et bevis) for en opfordring til medlemmerne om at boykotte Autobutler. CAD har i den forbindelse henvist til, at referatet alene dokumenterer, hvordan CAD's mulige adfærd fremadrettet "kunne" være, men at mødereferatet ikke i sig selv indeholder en anbefaling eller opfordring til medlemmerne om, hvordan de skal handle.
209. Styrelsen skal hertil bemærke, at mødereferatet, efter styrelsens opfattelse, dokumenterer, at CAD på et tidligere tidspunkt end hovedbestyrelsesmødet den 24. maj 2012 har vedtaget, at medlemmerne konkret skulle boykotte Autobutler, idet det fremgår, at CAD "fortsætter" deres nuværende "strategi" om at opfordre medlemmerne til at fravælge udbudsportaler, der formidler salg af bilreparationer og serviceeftersyn, herunder Autobutler.
210. Hertil kommer, at CAD's hovedbestyrelse har fortsat den hidtidige strategi, idet CAD – ifølge det af CAD oplyste – i september 2012 udsendte CAD's årsberetning, hvori CAD gentager sin opfordring til medlemmerne om at boykotte Autobutler og samtidig, som noget nyt, tilbyder medlemmerne hjælp til at komme ud af aftaler med Autobutler eller lignende hjemmesider ved at henvise medlemmerne til at kontakte CAD's advokat.
211. Sammenfattende er det således styrelsens vurdering, at der i sagsmaterialet er tilstrækkeligt bevis for en vedtagelse om at opfordre medlemmerne til at boykotte Autobutler.
212. Til CAD's bemærkninger om styrelsens brug af ordet "boykot" bemærkes det, at definitionen på en boykot er en aftale mellem to eller flere virksomheder om enten at stoppe leverancer til en bestemt aftager eller at stoppe indkøb fra en bestemt leverandør.⁵⁹ I begge situationer vil der umiddelbart være tale om begrænsning af produktion eller afsætning i strid med konkurrencelovens § 6, stk. 2, nr. 2 eller artikel 101, stk. 1, litra b. Kollektive boykotforanstaltninger mod en enkelt virksomhed er forbudt, også selvom der er tale om en boykot af en aktør, der opererer på et andet produktmarked end de virksomheder, som har vedtaget boykotten.
213. I Van Bael & Bellis, *Competition Law of the European Community*, (5. udgave 2011), side 378 fremgår det, at:
- "Collective boycotts include, for example, the refusal to supply certain customers or to conclude transactions with certain sub-contractors. The aim of such boycotts is usually to punish a "troublemaking" customer, supplier or competitor for its trading practice (a defensive boycott) or to force a trader to adopt a certain course of conduct (a predatory boycott). Such practices constitute a deliberate violation of Article 81(1)."*
- [Styrelsens understregning]
214. Styrelsen bemærker endvidere, at det ikke er nødvendigt for styrelsens brug af ordet "boykot", at dette ord udtrykkeligt er blevet anvendt af CAD. Afgørende er alene, at CAD's adfærd viser, at CAD har tilsigtet at bevirke en boykot i gængs konkurrenceretlig forstand.

⁵⁹ Jf. Levinsen m.fl., *Konkurrenceloven med kommentarer*, (3. udgave 2009), side 314.

215. På tilsvarende vis fremgik ordet "boykot" ikke udtrykkeligt af det centrale bevis i *Rørkartel-sagen*.⁶⁰ Dette afholdt dog ikke såvel Kommissionen som Retten i Første Instans fra at kvalificere den mellem virksomhederne indgåede aftale som værende en "boykot"-aftale, fordi det var klart, at det var en boykot, som virksomhederne tilsigtede at bevirke.
216. Styrelsen vurderer på den baggrund, at der er tale om en boykot i gængs konkurrenceretlig forstand.
217. Styrelsens vurdering af, at der er tale om en boykot, som specifikt er rettet mod Autobutler, er baseret på, at artiklen i Motor-magasinet af 16. april 2012⁶¹ flere gange specifikt nævner Autobutler - og ikke blot udbudsportaler generelt - og konkret omtaler Autobutlers afregningsmodel, der indebærer, at der skal betales 5 % af fakturabeløbet til Autobutler. I den forbindelse bemærkes det, at de øvrige portaler på markedet, autopristjek.dk og autoværksteder.dk, i modsætning til Autobutler ikke tager en kommission for at formidle arbejdsopgaver mellem autoværksteder og bilejere.
218. Af referatet fra CAD's hovedbestyrelsesmøde den 24. maj 2012⁶² fremgår det endvidere, at CAD specifikt har drøftet Autobutler i forbindelse med hovedbestyrelsens mere generelle drøftelser om at fortsætte den vedtagne strategi om at opfordre medlemmerne til at fravælge udbudsportaler. Af mødereferatet fremgår det bl.a., at CAD betragter Autobutler som en trussel, og at foreningen kan imødegå denne trussel ved, at "*vi fortsætter vores nuværende strategi, hvor vi opfordrer medlemmerne til at fravælge auktionssite*".
219. CAD's opfordringer til boykot er derudover kommet til udtryk i CAD's beretning for 2012, der blev udsendt ultimo september 2012.⁶³ Uddraget fra beretningen viser, at CAD har gentaget sin opfordring til medlemsværkstederne og, som noget nyt, samtidig tilbyder medlemmerne hjælp til at komme ud af diverse aftaler med Autobutler eller lignende hjemmesider ved at henvise medlemmerne til at kontakte CAD's advokat. I beretningen karakteriseres Autobutler som "*den mest aggressive "spiller" på markedet*", og CAD advarer om, at værkstederne skal "*aflevere en stor del af dækningsbidraget til Autobutler*". CAD har således henvist til en helt specifik aktør i markedet (Autobutler) og dennes forretningsbetingelser, og har anført, at medlemmerne ikke skal indgå aftaler med Autobutler, fordi deres dækningsbidrag herved mindskes. I umiddelbar forlængelse heraf tilbydes medlemmerne tillige "*assistance for at komme ud af diverse aftaler og kontrakter med Autobutler eller lignende hjemmesider*".
220. Endelig fremgår det af den interne e-mail, som CAD's administrerende direktør den 26. april 2012 har sendt til de ledende sekretariatsmedlemmer i CAD, at CAD's hovedbestyrelse har haft et ønske om, at medlemmerne ikke skulle bruge Autobutlers udbudsportal som afsætningskanal.⁶⁴ Det fremgår af e-mailen, at koordineringen af kontakten til og med Autobutler sker for at "*imødekomme hovedbestyrelsens og vore medlemmers ønske om IKKE at medvirke til at fremme Autobutlers forretningsmodel*".
221. Der foreligger således en konkret opfordring til at boykotte Autobutler i konkurrenceretlig forstand, som har til formål at begrænse konkurrencen. Vedtagelsen og de heri indeholdte

⁶⁰ Jf. Retten i Første Instans' dom af 20. marts 2002 i sag T-23/99, *LR AF 1998 A/S, tidligere Løgstør Rør A/ mod Kommissionen ("Rørkartel-sagen")*, sml. 2002, II-01705, præmis 146, 147 og 154.

⁶¹ ...

⁶² ...

⁶³ ...

⁶⁴ ...

opfordringer til boykot har efter dansk og EU-praksis, jf. ovenfor i afsnit 4.3.3.1, til formål at begrænse konkurrencen.

222. CAD har endelig anført, at CAD's adfærd ligger inden for rammerne af foreningens lovlige virke som brancheorganisation.⁶⁵ CAD har konkret henvist til, at en brancheforening skal kunne tilbyde dennes medlemmer juridisk hjælp uden at komme i konflikt med reglerne i konkurrencelovens § 6.
223. CAD har i høringssvaret anført, at CAD's beretning for 2012, og det heri indeholdte tilbud om hjælp til at komme ud af diverse aftaler med Autobutler, ikke udgør en konkret anbefaling eller opfordring til medlemmerne om at undlade at handle med Autobutler.
224. På side 40-41 i CAD's beretning fremgår det, at:

"De fleste i autobranschen har helt sikkert bemærket, at den mest aggressive "spiller" på markedet for udbudsportaler for tiden er Autobutler, og dels, at der hen over forsommeren har været en debat i Motormagasinet mellem CAD på den ene side, og Autobutler på den anden side, der gik på, hvilke holdninger, der bør være fremherskende. Og for endnu engang at gøre CAD's holdning klar, så er den ganske enkelt, at værkstederne under CAD ikke skal acceptere at lade sit gode håndværk udbyde på nettet til lavest bydende bilejer. Og som yderligere straf skal værktøjerne til og med aflevere en stor del af dækningsbidraget til Autobutler – helt og særdeles uacceptabelt. CAD skal fortsat opfordre værktøjerne til at gå langt udenom alle former for portaler, hvor der er tale om, at branchens kvalitetshåndværk bliver sat på auktion. I CAD har vi hørt mange tilkendegivelser fra medlemmerne, der beskriver sælgerne fra især Autobutler som særdeles pågående og vedholdende, og ikke tager et nej for et nej. Er der værktøjer, der behøver assistance for at komme ud af diverse aftaler og kontrakter med Autobutler eller lignende hjemmesider, så kontakt endelig CAD's advokat på sekretariat."

[Styrelsens understregning]

225. Det bemærkes, at styrelsen ikke anfægter, at en brancheforening har ret til at yde sine medlemmer juridisk hjælp.
226. Styrelsen vurderer dog, at CAD - under sagens konkrete omstændigheder - er gået for vidt ved, som det fremgår af citatet ovenfor i punkt 224, i umiddelbar forbindelse med at gentage opfordringen til medlemmerne om at boykotte Autobutler, at opfordre medlemmerne til at kontakte CAD's advokat, hvis de ønskede hjælp til at komme ud af diverse aftaler med Autobutler m.v.

4.3.3.3 CAD's bemærkninger vedrørende formåls-overtrædelse

227. CAD har anført, at CAD's adfærd ikke har kunnet rumme et sådant potentiale af konkurrenceskadelige virkninger, at adfærden har haft til formål at begrænse konkurrencen mærkbart i strid med konkurrencelovens § 6. CAD har i den forbindelse henvist til fem forhold:

⁶⁵ Jf. LETT's brev af 25. april 2013.

"For det første rummer informationsudvekslingen i nærværende sag objektivt bedømt et mindre potentiale af konkurrenceskadelige virkninger end udveksling af faktiske, gældende priser mellem konkurrenter, som Kommissionen tillader i sine retningslinjer...."

"For det andet har Konkurrenceankenævnet i sin praksis tilladt udmeldinger fra brancheforeninger, der objektivt bedømt havde et større potentiale af konkurrenceskadelige virkninger end CAD's informationsudveksling."⁶⁶

"For det tredje skal CAD's adfærd ses i lyset af de objektive, saglige hensyn og ricisi, der er beskrevet i mit brev af 25. april 2013. Af de dér anførte grunde må det ved vurderingen af formåls-spørgsmålet inddrages, at udbudsportaler på værkstedsområdet ikke er egnet til at skabe mere konkurrence."

"For det fjerde skal potentialet af de konkurrenceskadelige virkninger af CAD's adfærd ses i lyset af, at Autobutler på kort tid har opnået en samlet omsætning på over 100 mio. kr., en udbredelse i flere europæiske lande samt 820 tilknyttede værksteder alene i Danmark."

"For det femte skal potentialet af de konkurrenceskadelige virkninger af CAD's adfærd ses i lyset af, at CAD's udmeldinger efter Autobutlers egen opfattelse ikke har haft betydning i praksis. Autobutler anfører fx i Motormagasinet den 25. april, at CAD er "ude af trit med sine medlemmer" og at "CAD er den brancheforening, der tæller flest autobutler-kunder."⁶⁷

[Styrelsens understregning]

228. Styrelsen er ikke enig i CAD's første argument om, at potentialet af de konkurrenceskadelige virkninger er mindre for udmeldingerne i nærværende sag end for den informationsudveksling om priser mellem konkurrenter, som Kommissionen har tilladt i sine retningslinjer⁶⁸.
229. Styrelsen henviser til, at det ikke er relevant for vurderingen i denne sag at undersøge, hvorvidt *udmeldingerne om prisforhold* herunder "udveksling af faktiske, gældende priser mellem konkurrenter, f.eks. mellem CAD's medlemmer" har et mindre potentiale af konkurrenceskadelige virkninger end CAD's adfærd (*opfordringer til boykot*) i denne sag. Styrelsen skal ikke foretage en sådan sammenligning af, hvad der er "værst".
230. Styrelsen har ovenfor i punkterne 164-169 beskrevet de kriterier, der ifølge praksis og de horisontale retningslinjer skal inddrages i vurderingen af, om en aftale mv. har et konkurrencebegrænsende formål.
231. CAD har til støtte for det andet argument om, at CAD's adfærd ikke har kunnet rumme et sådant potentiale af konkurrenceskadelige virkninger, at adfærden har haft til formål at begrænse konkurrencen mærkbart i strid med konkurrencelovens § 6 henvist til, at Konkurrenceankenævnet i sin tidligere praksis (*ITD- og DTL-sagerne*) har tilladt udmeldinger fra brancheforeninger, der, efter CAD's opfattelse, havde et større potentiale af konkurrenceskadelige virkninger end CAD's informationsudveksling i nærværende sag.

⁶⁶ Jf. Konkurrenceankenævnets kendelse af 26. november 2009, *International Transport Danmark mod Konkurrencerådet* ("ITD-sagen") og Konkurrenceankenævnets kendelse af 30. november 2009, *Dansk Transport og Logistik mod Konkurrencerådet* ("DTL-sagen").

⁶⁷ Jf. LETT's kommentarer af 7. juni 2013 til styrelsens meddelelse om betænkeligheder.

⁶⁸ Jf. Kommissionens meddelelse om anvendelsen af artikel 101 TEUF på horisontale samarbejdsaftaler, punkt 74, 105 og 106.

232. Styrelsen henviser til, at styrelsen - heller ikke i forhold til *ITD- og DTL-sagerne* - skal foretage en sammenligning af, hvad der er "værst".
233. Dernæst bemærkes det, at selvom Konkurrenceankenævnet i *ITD- og DTL-sagerne* ændrede Konkurrencerådets afgørelser på nogle punkter, blev Konkurrencerådets overordnede linje opretholdt (f.eks. med hensyn til udmeldinger om forsikringsomkostninger).
234. Nærværende sag adskiller sig grundlæggende fra *ITD- og DTL-sagerne* ved, at den vedrører en *bojkot* af en bestemt aktør og ikke "simple, og ikke nærmere konkretiserede" *udmeldinger om prisforhold*.
235. Derfor var det i disse sager konkretiseringsgraden af prisudmeldingerne, som var afgørende for Konkurrenceankenævnets vurdering.
236. I nærværende sag er der imidlertid netop tale om en præcis angivelse af, hvem medlemmerne skal undlade at handle med, ligesom det i øvrigt igen skal gentages og understreges, at faktum i nærværende sag vedrører *bojkot* af en bestemt aktør og derfor allerede af denne grund ikke kan sammenlignes med faktum i *ITD- og DTL-sagerne*.
237. *ITD- og DTL-sagerne* er således ikke relevante for denne sag og kan derfor heller ikke tages til indtægt for CAD's andet argument om, at Konkurrenceankenævnet har "*tilladt udmeldinger fra brancheforeninger, der objektivt bedømt havde et større potentiale af konkurrenceskadelige virkninger end CADs informationsudveksling*".
238. Det vurderes på denne baggrund fortsat, at CAD's opfordringer til medlemmerne om at boykotte Autobutlers udbudsportal har til formål at begrænse det primære konkurrenceparameter (prisen) og dermed også den effektive konkurrence på markedet for reparation og vedligeholdelse af motorkøretøjer. Opfordringerne til medlemmerne om at boykotte Autobutlers udbudsportal er derfor i strid med konkurrencelovens § 6, stk. 1, jf. stk. 2, nr. 2, jf. stk. 3.
239. CAD har for det tredje argumenteret for, at udbudsportaler ikke egner sig til de ydelser, autoreparatører tilbyder,⁶⁹ og at CAD's opfordringer til medlemmerne om at fravælge udbudsportaler, herunder Autobutlers udbudsportal, derfor ligger inden for rammerne af CAD's virke som brancheorganisation. CAD har henvist til, at (i) bilejeren som regel kun kan beskrive følgerne af skaden og ikke, hvad der er galt med bilen, (ii) reparatøren ofte ikke uden at se bilen kan vurdere, hvad der skal repareres (og derfor heller ikke kan give en retvisende pris, da prisen afhænger af valg af reservedele, valg af løsningsmodel og eventuelle ekstraarbejder, som først skal drøftes med bilejeren), (iii) udbudsportaler kan skabe et sikkerhedsmæssigt problem, fordi reparatøren – uden bilejerens viden – får incitament til at vælge uegnede, uoriginale reservedele i stedet for egnede, originale reservedele eller reservedele af en tilsvarende kvalitet. Disse forhold medfører efter CAD's opfattelse, at prissammenligningerne bliver vilkårlige og uigennemsigtige, og at bilejerne vil opleve, at den laveste "udbudsportalpris" ikke ender med at blive (i) den laveste faktiske reparationspris eller (ii) den laveste reparationspris i forhold til kvaliteten af reparationen.
240. Hertil bemærkes det, at Konkurrenceankenævnet i *Boliga-sagen* udtalte, at "*en samordnet praksis kan antages at have et konkurrencebegrænsende formål i strid med konkurrencelovens § 6, selvom den ikke udelukkende har til formål at begrænse konkurrencen, men også forfølger*

⁶⁹ Jf. LETT's brev af 25. april 2013.

*andre, lovlige formål.*⁷⁰ CAD's opfordring til medlemmerne om at boykotte Autobutlers udbudsportal har således et konkurrencebegrænsende formål i strid med konkurrencelovens § 6.

241. For så vidt angår CAD's fjerde argument om, at Autobutler på kort tid (i) har opnået en samlet omsætning på over 100 mio. kr., (ii) en udbredelse i flere forskellige lande, og (iii) 820 tilknyttede værksteder i Danmark, henviser styrelsen til, at det ved en formåls-overtrædelse ikke er nødvendigt at påvise konkrete konkurrencebegrænsende virkninger. Hertil kommer, at det efter styrelsens opfattelse kun er Autobutlers omsætning i Danmark, som er relevant for sagen, og denne er af Autobutler oplyst til at være 5,9 millioner kr. i 2012.
242. Endelig har CAD for det femte henvist til, at de konkurrenceskadelige virkninger af CAD's adfærd skal ses i lyset af, at CAD's udmeldinger efter Autobutlers egen opfattelse ikke har haft betydning i praksis, bl.a. fordi Autobutlers forretning går godt. CAD har i den forbindelse henvist til, at mange af sammenslutningens medlemmer - på trods af CAD's opfordring til det modsatte - alligevel udbyder deres ydelser på Autobutlers udbudsportal.
243. Sammenfattende er det styrelsens vurdering, at der foreligger en opfordring til boykot i konkurrenceretlig forstand, som har til formål at begrænse konkurrencen på det danske marked for reparation og vedligeholdelse af motorkøretøjer. Hensigten med CAD's opfordringer har været at stoppe for medlemmernes køb af Autobutlers formidlingsydelse, bl.a. fordi Autobutlers portal har fokus på pris. Det er således styrelsens vurdering, at CAD's opfordringer "*objektivt bedømt rummer et sådant potentiale af konkurrenceskadelige virkninger, at det til imødegåelse heraf ikke er fornødent at påvise faktisk indtrådte skadevirkninger*"⁷¹, og at der derfor foreligger en formåls-overtrædelse af konkurrencelovens § 6, stk. 1, jf. stk. 2, nr. 2, jf. stk. 3.
244. I øvrigt fremgår det også af retspraksis, at beslutninger i en sammenslutning, der angår begrænsninger, som efter retspraksis kan betegnes som hardcore (f.eks. priser, opdeling af markeder eller aftaler om boykot), vil give sig udslag i en ulovlig adfærd på markedet.⁷²
245. Det følger endvidere af retspraksis, at det ikke er nødvendigt at påvise en boykottaftales faktiske virkninger, når det gælder en aftale, vedtagelse eller samordnet praksis, der har til formål at begrænse konkurrencen.⁷³
246. Det er således ikke nødvendigt at påvise, at CAD's medlemmer rent faktisk har koordineret deres adfærd, idet det er tilstrækkeligt, at dette har været CAD's hensigt.⁷⁴ Af CAD's artikel i Motor-magasinet og gentagelsen af opfordringen i CAD's beretning for 2012 fremgår det direkte, at opfordringerne til medlemmerne om at boykotte Autobutlers udbudsportal skyldes, at Autobutler har fokus på pris, og at CAD's medlemmer mister en del af deres dækningsbidrag ved at bruge Autobutlers udbudsportal. Hensigten med opfordringerne har

⁷⁰ Jf. Konkurrenceankenævnets kendelse af 16. november 2012 i sagerne nr. KL-1-2012, KL-2-2012, KL-3-2012, KL-4-2012, KL-5-2012 og KL-6-2012, side 30.

⁷¹ Jf. Konkurrenceankenævnets kendelse af 30. november 2009, *International Transport Danmark (ITD) mod Konkurrencerådet ("ITD-sagen")*, side 184-185, gentaget i Konkurrenceankenævnets kendelse af 9. december 2013, *Den Danske Dyrlægeforening mod Konkurrencerådet ("Dyrlæge-sagen")*, side 14.

⁷² Jf. bl.a. EF-domstolens dom af 8. juli 1999 i sag C-49/92 P, *Anic Partecipazioni*, præmis 124, og EF-domstolens dom af 8. juli 1999 i sag C-199/92 P, *Hüls AG mod Kommissionen*, præmis 167.

⁷³ Jf. Retten i Første Instans' dom af 20. marts 2002 i dag T-23/99, *LR AF 1998 A/S, tidligere Løgstør Rør A/S mod Kommissionen ("Rørkartel-sagen")*, sml. 2002, II-01705, præmis 15.

⁷⁴ Jf. Levinsen m.fl., *Konkurrenceloven med kommentarer*, (3. udgave 2009), side 277.

dermed været at få medlemmerne til ikke at indgå aftaler med Autobutler eller at bringe sådanne aftaler til ophør, bl.a. fordi Autobutlers udbudsportal har fokus på pris.

4.3.4 Mærkbar konkurrencebegrænsning

247. Det er en betingelse for at anvende forbuddet i konkurrencelovens § 6, stk. 1, jf. stk. 3, at konkurrencebegrænsningen er mærkbar. Det vil sige, at en konkurrencebegrænsende aftale, vedtagelse eller samordnet praksis skal være egnet til at påvirke konkurrencen på det relevante marked i et vist omfang.
248. Det beror på en kvantitativ og en kvalitativ vurdering, om en konkurrencebegrænsning er mærkbar.
249. I konkurrencelovens § 7, stk. 1 er der opstillet bagatelgrænser for, hvornår forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler mv. i konkurrencelovens § 6, stk. 1 finder anvendelse. Bagatelgrænserne bygger på virksomhedernes omsætning og markedsandele.
250. Efter konkurrencelovens § 7, stk. 1 gælder forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler mv. ikke, hvis de deltagende virksomheder har:
- (i) en samlet årlig omsætning på under 1 mia. kr. og en samlet markedsandel for den pågældende vare eller tjenesteydelse på under 10 pct., eller
 - (ii) en samlet årlig omsætning på under 150 mio. kr.
251. Disse undtagelser gælder dog ikke, hvis der er tale om en aftale, vedtagelse eller samordnet praksis, der består i (i) at fastsætte priser, avancer mv., (ii) at begrænse produktion eller salg, (iii) at opdele markeder eller kunder og (iv) at koordinere tilbud i forbindelse med udbud, jf. konkurrencelovens § 7, stk. 2.
252. Som nævnt i afsnit 4.3.3.2 er det styrelsens vurdering, at der i nærværende sag er tale om en konkret opfordring til at boykotte Autobutler i konkurrenceretlig forstand, som har til formål at begrænse afsætningen og dermed konkurrencen på markedet for reparation og vedligeholdelse af motorkøretøjer. Vedtagelsen og de heri indeholdte opfordringer til boykot har efter dansk og EU-praksis, jf. ovenfor i afsnit 4.3.3.1, til formål at begrænse konkurrencen.
253. Der er således tale om en vedtagelse, som har til formål at begrænse konkurrencen, og undtagelserne i konkurrencelovens § 7, stk. 1 finder derfor ikke anvendelse, jf. konkurrencelovens § 7, stk. 2, nr. 2.
254. I øvrigt bemærkes det, at opfordringerne til at boykotte Autobutlers udbudsportal involverer en stor del af bilværkstederne i Danmark, eftersom de uafhængige værksteder skønnes at udgøre ca. 80 pct. af alle danske bilværksteder, jf. Konkurrenceredegørelsen 2009. En stor andel af de uafhængige værksteder er medlemmer i CAD, som med 1.750 medlemsværksteder ud af i alt 4.600 uafhængige værksteder i Danmark⁷⁵ dermed dækker en betydelig del af aktørerne og den samlede omsætning på markedet for reparation og vedligeholdelse af motorkøretøjer i Danmark.

⁷⁵ Tallene er fra Konkurrenceredegørelsen 2009, side 106.

255. Det er Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens vurdering, at bagatelgrænserne i konkurrencelovens § 7, stk. 1 ikke finder anvendelse allerede fordi der er tale om en vedtagelse, som vedrører begrænsning af produktion eller salg, jf. konkurrencelovens § 7, stk. 2, nr. 2.
256. Det kvalitative mærkbarhedskrav supplerer det kvantitative krav og beror på en helhedsvurdering af den omtvistede aftale, vedtagelse eller samordnet praksis' betydning for konkurrencen – set i den retlige og økonomiske kontekst, hvori den indgår.⁷⁶
257. Det kvalitative element indebærer, at det er konkurrencebegrænsningens art og egnethed, herunder om aftalen mv. efter sin karakter har et konkurrencebegrænsende formål, og om det pågældende marked har særlige karakteristika, der er afgørende for, om kravet om kvalitativ mærkbarhed er opfyldt. En alvorlig konkurrencebegrænsning vil således være mere egnet til at påvirke konkurrencen mærkbart end en mindre grov overtrædelse. Der er derfor en formodning for, at aftaler mv., der har til formål at begrænse konkurrencen i sig selv er egnet til at påvirke konkurrencen mærkbart.⁷⁷
258. I *Expedia-sagen*⁷⁸ udtalte Domstolen, at en aftale (med fællesskabspåvirkning) med et konkurrencebegrænsende formål efter sin art og uanset aftalens faktiske følger udgør en mærkbar begrænsning af konkurrencen, uanset bagatelmeddelelsens tærskelværdi er overskredet. Domstolen udtalte endvidere, at:
- ”Det må således fastslås, at en aftale, der kan påvirke handelen mellem medlemsstater, og som har et konkurrencebegrænsende formål, efter sin art og uanset aftalens faktiske følger udgør en mærkbar begrænsning af konkurrencen.”*
259. CAD har anfægtet, at CAD's adfærd i sagen har en mærkbar påvirkning på konkurrencen, fordi det konkurrenceskadelige potentiale af CAD's adfærd er meget begrænset.
260. CAD har i den forbindelse henvist til, (i) at CAD's adfærd består af en artikel i Motor-magasinet og et tilbud om advokathjælp i CAD's beretning, (ii) at CAD's medlemmer ikke havde pligt til at følge CAD's opfordring, (iii) at CAD's medlemmer faktisk ikke fulgte CAD's opfordring, idet ca. 300 af Autobutlers daværende 800 tilknyttede værksteder, var CAD-medlemmer, (iv) at Autobutler tidligere selv har vurderet, at CAD's udmeldinger ikke havde nogen betydning, og (v) at det går godt for Autobutler, som har formidlet over 100.000 opgaver, siden lanceringen af portalen.⁷⁹
261. For så vidt angår CAD's argument om, at det konkurrenceskadelige potentiale af CAD's adfærd er meget begrænset, fordi adfærden alene består af en artikel i Motor-magasinet og et tilbud om advokathjælp bemærkes det, at antallet af dokumenter ikke har nogen betydning for spørgsmålet om mærkbarhed.
262. I relation til CAD's øvrige bemærkninger om mærkbarhed henviser styrelsen til *Dyrlægesagen*⁸⁰, hvor Konkurrencerådet i punkt 148 udtaler, at:

⁷⁶ Jf. f.eks. Retten i første instans' dom af 15. september 1998 i forenede sager T-374/94 m.fl., *European Night Services m.fl. mod Kommissionen*, præmis 13.

⁷⁷ Jf. Domstolens afgørelse C-226/11, *Expedia Inc.*, præmis 35 og 37.

⁷⁸ Domstolens afgørelse C-226/11, *Expedia Inc.*

⁷⁹ Jf. CAD's hørings svar inkl. bilag v/LETT af 18. december 2013.

⁸⁰ Konkurrencerådets afgørelse af 29. maj 2013, *Den Danske Dyrlægeforenings etiske kodeks ("Dyrlæge-sagen")*.

"Ganske vist er der som anført af DDD tale om bestemmelser, som formentlig kun bliver bragt i anvendelse relativt få gange om året. Men der er ikke desto mindre også tale om bestemmelser, der objektivt set har til formål at begrænse konkurrencen. I overensstemmelse med ovennævnte praksis, og da vedtagelsen påvirker den konkurrencemæssige adfærd hos stort set hele den danske dyrlægestand, er det derfor styrelsens vurdering, at også disse bestemmelser opfylder mærkbarhedskriteriet i konkurrenceovens § 6."

[Styrelsens understregning]

263. Konkurrencerådets afgørelse blev stadfæstet af Konkurrenceankenævnet.⁸¹
264. Styrelsen henviser endvidere til Konkurrencerådets afgørelse i *Boliga-sagen*, hvor flere ejendomsmæglerkæder havde argumenteret for, at der ikke kunne foreligge en mærkbar konkurrencebegrænsning, bl.a. ud fra en betragtning om, at visning af billeder på en søgeportal ikke var et relevant konkurrenceparameter, og med henvisning til at Boligas manglende adgang til at vise billeder af boligerne ikke kunne afspejles i antallet af besøgende på boligportalen.⁸²
265. Konkurrencerådet fastslog i afgørelsens punkt 470, at:

"Materialet i sagen viser desuden, at mæglerne faktisk anser billedet af de udbudte ejendomme som en afgørende konkurrenceparameter: "Billedet er en vigtig konkurrenceparameter for Boligsiden, og vi vil derfor endnu engang indskærpe, at der IKKE LEVERES BILLEDER til konkurrerende boligportaler". Det forhold, at besøgstallet på Boliga.dk ikke aktuelt er faldet væsentligt, har ikke i sig selv betydning for vurderingen af mærkbarhed, da dette forhold er relateret til de konkrete virkninger af konkurrencebegrænsningen og ikke til spørgsmålet om, hvorvidt konkurrencebegrænsningen er mærkbar, dvs. om den har en sådan karakter, at den er egnede til at påvirke konkurrencen på markedet."

[Styrelsens understregning]

266. Konkurrenceankenævnet⁸³ stadfæstede Konkurrencerådets afgørelse.
267. CAD er med sine 1.750 medlemmer branchens største interesseorganisation og har, som også tidligere nævnt, primært de uafhængige autoværksteder som medlemmer. Fælles for CAD's medlemsværksteder, er, at de primært konkurrerer på markedet for reparation og vedligeholdelse af motorkøretøjer.
268. Af afsnit 3.2 ovenfor fremgår det, at de uafhængige værksteder skønnes at udgøre ca. 80 pct. af alle bilværksteder i Danmark, jf. Konkurrenceredegørelsen 2009. En stor andel af disse værksteder er medlemmer i CAD, som dermed dækker en betydelig del af aktørerne og den samlede omsætning på markedet for reparation og vedligeholdelse af motorkøretøjer i Danmark.

⁸¹ Jf. Konkurrenceankenævnets kendelse af 9. december 2013, *Den Danske Dyrlægeforening mod Konkurrencerådet* ("Dyrlægesagen").

⁸² Jf. Konkurrencerådets afgørelse af 25. januar 2012, *Konkurrencebegrænsende samordning i ejendomsmæglerbranchen*, punkt 468, som senere blev stadfæstet af Konkurrenceankenævnet.

⁸³ Konkurrenceankenævnets kendelse af 16. november 2012, *Dansk ejendomsmæglerforening m.fl. mod Konkurrencerådet* ("Boliga-sagen").

269. Det forhold, at CAD's medlemmer hverken har haft pligt til eller faktisk har fulgt CAD's opfordring, og at det – til trods for CAD's udmeldinger i sagen – går godt for Autobutler, har ikke i sig selv betydning for vurderingen af mærkbarhed, men relaterer sig til konkrete konkurrencebegrænsende virkninger, som det efter styrelsens opfattelse ikke er relevant at påvise i denne sag, hvor CAD's adfærd har til formål at begrænse konkurrencen.
270. På baggrund af ovenstående er det styrelsens vurdering, at CAD's vedtagelse om at opfordre medlemmerne til at boykotte Autobutlers udbudsportal kan være egnet til at påvirke konkurrencen på markedet for reparation og vedligeholdelse af motorkøretøjer i mærkbart omfang ud fra en kvalitativ vurdering. Dette særligt når henses til, at de uafhængige værksteder skønnes at udgøre ca. 80 pct. af alle bilværksteder i Danmark, hvoraf størstedelen er medlemmer i CAD.
271. Hertil kommer, at vedtagelsen, selvom den konkret er rettet mod Autobutlers udbudsportal, også kan have en generelt afskrækkende virkning i forhold til CAD's medlemmers brug af andre udbudsportaler for bilreparationer og serviceeftersyn.
272. Der er derfor tale om en kvalitativ mærkbar konkurrencebegrænsning, som er omfattet af konkurrencelovens § 6.

4.3.5 Konklusion vedrørende konkurrencelovens § 6

273. På baggrund af ovenstående er det Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens vurdering, at:
- CAD opfylder virksomhedsbegrebet,
 - der foreligger en horisontal koordinering i form af en vedtagelse truffet af CAD om at opfordre medlemmerne til at boykotte Autobutlers udbudsportal, som er blevet meldt ud til foreningens medlemmer,
 - CAD's strategi om at opfordre medlemmerne til at boykotte Autobutlers udbudsportal har til formål at begrænse konkurrencen, og
 - CAD's vedtagelse indeholdende opfordringer til medlemmerne i CAD om at boykotte Autobutler udgør en mærkbar konkurrencebegrænsning i strid med konkurrencelovens § 6, stk. 1, jf. stk. 2, nr. 2, jf. stk. 3.

4.4 ER VEDTAGELSEN OMFATTET AF EN FRITAGELSE?

4.4.1 Gruppefritagelse

274. CAD's vedtagelse om at opfordre medlemmerne til at boykotte Autobutlers udbudsportal er ikke omfattet af en af de gruppefritagelsesforordninger, som EU Kommissionen har udstedt. Vedtagelsen skal derfor alene vurderes i forhold til den individuelle fritagelse i konkurrencelovens § 8, stk. 1.

4.4.2 Mulig individuel fritagelse efter konkurrencelovens § 8, stk. 1

275. Det følger af konkurrencelovens § 8, stk. 1, at forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler, samordnet praksis eller vedtagelser i konkurrencelovens § 6, stk. 1 ikke finder anvendelse, hvis aftalen mv. opfylder de fire betingelser, som er angivet i konkurrencelovens § 8, stk. 1.
276. Konkurrencelovens § 8, stk. 1 giver således mulighed for, at en aftale mv., som indebærer en kvalitativ mærkbar konkurrencebegrænsning, og som ikke opfylder bagatelgrænserne i lovens § 7, stk. 1 eller betingelserne i en af de gruppefritagelser, som er udstedt i medfør af lovens § 10, stk. 1, alligevel kan undtages fra forbuddet i konkurrencelovens § 6, stk. 1.
277. De fire betingelser i konkurrencelovens § 8, stk. 1 er kumulative, dvs. at de alle skal være opfyldt, for at aftalen mv. kan fritages efter konkurrencelovens § 8, stk. 1 (som indholdsmæssigt svarer til TEUF artikel 101, stk. 3).
278. Betingelserne for at erklære konkurrencelovens § 6, stk. 1 uanvendelig på aftalen, den samordnede praksis eller vedtagelsen, er, at aftalen mv.:
- (i) bidrager til at styrke effektiviteten i produktionen eller distributionen af varer eller tjenesteydelser eller fremmer den tekniske eller økonomiske udvikling,
 - (ii) sikrer forbrugerne en rimelig andel af fordelene herved,
 - (iii) ikke pålægger virksomhederne begrænsninger, som er unødvendige for at nå disse mål, og
 - (iv) ikke giver virksomhederne mulighed for at udelukke konkurrencen for en væsentlig del af de pågældende varer eller tjenesteydelser.
279. Konkurrencelovens § 8, stk. 1 sondrer ikke mellem alvorlige og ikke-alvorlige konkurrencebegrænsninger, og ingen aftale mv. er derfor på forhånd udelukket fra at kunne fritages efter bestemmelsen. Det har imidlertid formodningen imod sig, at en aftale mv. opfylder samtlige fire betingelser i bestemmelsen, hvis aftalen mv. indebærer en alvorlig overtrædelse af konkurrenceloven, herunder navnlig hvis selve formålet med aftalen mv. er at begrænse konkurrencen.⁸⁴
280. Som tidligere anført er det Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens vurdering, at der i denne sag er tale om en horisontal koordinering i form af en vedtagelse truffet af en brancheforening om specifikt at boykotte Autobutlers udbudsportal, og at denne vedtagelse er egnet til at påvirke konkurrencen på markedet for reparation og vedligeholdelse af motorkøretøjer i mærkbart omfang.
281. Det er endvidere styrelsens vurdering, at CAD's opfordringer om at boykotte Autobutlers udbudsportal ikke bidrager til at styrke effektivitet eller at fremme den tekniske eller økonomiske udvikling. At CAD ikke ønsker, at medlemsværkstederne skal "*acceptere at lade sit gode håndværk udbyde på nettet til lavest bydende bilejer*" og "*aflevere en stor del af dækningsbidraget til Autobutler*", fordi dette er "*helt og særdeles uacceptabelt*", da "*branchens kvalitetshåndværk bliver sat på auktion*", er ikke i sig selv et effektivitetsfremmende formål.

⁸⁴ Jf. Kommissionens retningslinjer af 27. april 2004 for anvendelsen af traktatens artikel 81, stk. 3 (nu artikel 101, stk. 3), punkt 46.

Baggrunden bag CAD's vedtagelse er snarere, at CAD ønsker at fjerne et relevant konkurrenceparameter, da Autobutlers udbudsportal har fokus på pris.

282. CAD har ikke fremlagt dokumentation for, at CAD's opfordringer styrker effektiviteten eller fremmer den tekniske eller økonomiske udvikling.
283. Idet CAD's opfordringer ikke vurderes at give effektivitetsgevinster eller fremmer den tekniske eller økonomiske udvikling, er der ikke anledning til at vurdere eventuelle forbrugergevinster af samme, eller om bestemmelserne er nødvendige for at nå et effektivitetsfremmende mål. Det kan dog pointeres, at den reducerede priskonkurrence, som følger af CAD's opfordringer til at boykotte Autobutlers udbudsportal, i sagens natur ikke er en forbrugergevinst.
284. Samlet vurderes det, at CAD's vedtagelse om at opfordre medlemmerne til at boykotte Autobutlers udbudsportal ikke kan fritages fra forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler mv. i konkurrencelovens § 6, stk. 1 med henvisning til lovens § 8, stk. 1.

4.5 KONKLUSION

285. På baggrund af ovenstående er det Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens vurdering, at:
- det relevante marked kan afgrænses til (i) det danske marked for reparation og vedligeholdelse af motorkøretøjer, og (ii) det danske marked for udbudsportaler, der formidler salg af bilreparationer og serviceeftersyn,
 - CAD's vedtagelse ikke mærkbart kan påvirke samhandelen mellem medlemsstater,
 - CAD opfylder virksomhedsbegrebet,
 - der foreligger en horisontal koordinering i form af en vedtagelse truffet af CAD om at boykotte Autobutlers udbudsportal, som er blevet meldt ud til foreningens medlemmer via opfordringer om at boykotte Autobutlers formidlingsydelse via udbudsportalen www.autobutler.dk,
 - CAD's strategi om at opfordre medlemmerne til at boykotte Autobutlers udbudsportal har til formål at begrænse konkurrencen,
 - CAD's vedtagelse indeholdende opfordringer til medlemmerne i CAD om at boykotte Autobutler udgør en mærkbar konkurrencebegrænsning i strid med konkurrencelovens § 6, stk. 1, jf. stk. 2, nr. 2, jf. stk. 3, og
 - vedtagelsen ikke opfylder betingelserne for en individuel fritagelse efter konkurrencelovens § 8, stk. 1.

5. Afgørelse

286. Det meddeles Centralforeningen af Autoreparatører i Danmark ("CAD"), at CAD har overtrådt forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler i konkurrencelovens § 6, stk. 1, jf. stk. 2, nr. 2, jf. stk. 3 ved:
- at have vedtaget en fælles, koordineret strategi om at opfordre medlemmerne til at fravælge Autobutlers udbudsportal, www.autobutler.dk.
287. I medfør af konkurrencelovens § 6, stk. 4, jf. § 16, stk. 1 påbyder Konkurrencerådet CAD:
- straks at bringe overtrædelsen, som beskrevet i punkt 286, til ophør, såfremt dette ikke allerede er sket,
 - fremover at afstå fra aftaler, vedtagelser eller samordnet praksis, der har samme eller tilsvarende formål eller følge, som beskrevet i punkt 286,
 - at informere CAD's medlemmer om rådets afgørelse, og
 - senest 14 hverdage fra rådets afgørelse at indsende dokumentation til rådet for, at CAD's medlemmer er blevet informeret om rådets afgørelse.